

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси		
Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган	№ 13 (6968-6969) 1999 йил 30 март, сешанба	Сотувда эркин нархда

Биз баҳорга пешвоз чиқамиз

Мен шеърятга қизи-
қаман. Ўқувчиларга она
тили ва адабиёт фани-
дан дарс берарканман,
уларда ҳам бадиий ада-
биётга меҳр уйғотишга
ҳаракат қиламан. Оллоҳ
қалбимизда, юрагимиз-
дадир, деб бежиз айт-
маймиз. Эътиқодли
одам эса ҳеч қачон би-
ровга ёмонлик, ватани-
га хиёнат қилмайди.

Бу ёруғ оламни
яратган тангрим,
Инсонни ҳаммадан
мукаррам қилдинг.
Бизга ақлу идрок,
қалб берган тангрим,
Мунаввар юртда хур,
ҳам хуррам қилдинг.
Кўлда байроғимиз,
қалбда имондир,
Тинч ҳаёт бахш этган
ўзингга шукр.
Эзгулик ишқи-ла
халқим омондир,
Билимдон ўғлон,
хур қизингга шукр.

Раъно НАРЗИҚУЛОВА,
Самарқанд вилояти,
Жомбой туманидаги
Мирзо Улуғбек
номидаги 18-мактаб
ўқитувчиси.

Кутлов

«БЕШ»

БАҲОЛАР

КЎПАЙСИН!

Мактабдошларим ус-
тозларга алоҳида ҳурмат
билан қарашади. Улар-
нинг муборак ёшлари тан-
тана билан нишонланади.
Ана шундай тадбирлардан
бири математика фани
ўқитувчиси, халқ таълими
аълочиси Ҳабиба опа Не-
гованинг 50 ёшга тўлган-
ликлари муносабати бил-
ан бўлди. Биз ўқувчилар
ўша куни фақат «5» баҳо
олишни ўйладик. Бу билан
меҳрибон устозимизни
хурсанд қилишни мўлжал-
ладик. Ниятимизга етдик
ҳам.

Барча шогирдлари но-
мидан яна бир бор азиз
устозимизни Аёллар йили
ҳамда 50 ёшга тўлишлари
билан чин қалбдан табрик-
лаймиз. Уларга соғлиқ,
омонлик истаб, сизнинг
ёшингиз, бизнинг эса
«беш»имиз кўпайсин,
деймиз.

Бибисара ШАРИПОВА,
Бухоро вилояти, Ғиждувон
туманидаги
48-мактабнинг 9-«Г» синф
ўқувчиси.

16 февралда бўлиб ўт-
ган мудҳиш воқеалар ҳа-
қида гапириш ҳам, ёзиш
ҳам жуда қийин. Чунки қў-
лингга қалам олар экан-
сан, бевақт вафот этган
беғуноҳ одамларнинг фа-
рёдлари, отасиз қолган гў-
дакларнинг кўз ёшлари
сени таъқиб этиб келаве-
ради. Беихтиёр юртимиз-
нинг ўша ёвуз ва малъун
хоинларига бўлган қаҳри-
нг ва нафратинг сўз бў-
либ қоғозга тўкила бош-
лайди. Одамзод яралибди-
ки, унинг орзулари, ар-
монлари, соғинчлари аба-
дий туйғу бўлиб, уни аср-
лар аро беном йўқолиб
кетишдан ҳалос қилиб, ин-
сонни ҳамиша эзгуликка,
ёруғликка — буюк ишлар
остонасига етаклаб кела-
ди.

Бизнинг кўнгли ёруғ
мақсадларга тўла халқи-
миз ҳам, мана, асрлар да-
вомида ўзининг буюк са-
лоҳияти, закийлиги ва да-
хоси билан бутун ер юзи-

даги ҳаётсеварларни лол
қилиб келмоқда. Ва ҳами-
ша шундай бўлиб қолади
ҳам. Бузғунчилар, хоинлар
ва ёвуз ниятли кимсалар
эса, албатта, ўзининг му-
носиб жазосини олади.
Чунки дунёда халқнинг
нафратидан кўра шафқат-
сиз жазо йўқдир, бадният
кимсалар эса бу жазога
аллақачон мустаҳиқ бў-
лишди. Биз, ёш авлод эса,
она юртимизнинг тинчли-
ги ва фаровонлиги учун ўз
ҳиссамизни қўшмоғимиз,
тинимсиз изланмоғимиз,
ҳамиша аъло баҳоларга
ўқиб, буюк аллома бобо-
ларимизнинг руҳларини
шод қилмоғимиз шарт ва
лозимдир.

Пўлатжон ЖАЛГАСОВ
Тошкент шаҳри
2-Бизнес мактабнинг
1-курс талабаси

Ассалому алайкум, «То-
нг юлдузи» ижодкорлари!

Биз, Шаҳрисабз шаҳри-
даги Абдулла Қаҳҳор но-
мидаги 101-мактаб ўқув-
чилари директоримиз Сул-
тон Мейликулов раҳбарли-
гида 16 феврал воқеала-
ридан огоҳ бўлиб, макта-
бимизда йигини ўтказдик.

Мусаффо осмонимизни,
чарақлаб турган қуёши-
мизни сўндирмоқчи бўл-
ган, юрбошимизга қасд
қилган, беғуноҳ кишилар-
нинг ноҳақ қонларини тўк-
кан нопок кишилар, айна
кучга тўлган навқирон ёш-
ларида шу ишга қўл ур-
ган эканлар, биз, макта-
бимиз жамоаси бир овоз-
дан улардан НАФРАТЛА-
НАМИЗ!

Дилноза САТТОРОВА,
Шаҳрисабз туманидаги
101-мактаб.

ОҚСАРОЙ БИЛАН ТИЛЛАШАМАН

Шаҳри Кеш — қадимий ўлка. Соҳибқирон юрти,
жаннатмакон Ватан! Сенинг доврўгинг тилларда
достон. Феруза осмонинг, зилол сувларинг, яшил-
лигинг қалбимни жунбушга келтиради. Мана, қар-
шимда буюк Оқсарой. Соҳибқирон босган табар-
рук излардан юриб, пиллапоя орқали тепага кўта-
риляпман. Сарой деворлари: «Хуш келибсан, ав-
лодим», дейди гўё. Секин-аста тепага чиқиб олиб-
ман. Тепадан шаҳрим янада гўзалроқ, кўркавроқ
кўринар экан. Ана, Темур яна бир зафар билан
жангдан қайтиб келди. Бутун сарой аҳли олқиш-
лаяпти. Амир Темур овозини баралла қўйиб «Куч
— адолатда», деди. Мен Оқсаройга чиқиб яна бир
бор тарихдан огоҳ бўлдим. Секин-аста орқага қайт-
дим. Бу буюк пиллапоялар мени пастига она за-
минга тушуриб қўйди. Шу пайт мусаффо осмон-
да лайлақлар кўринди, Буни қаранг, шаҳри Кешга
баҳор келяпти. Баҳор — эзгулик фасли!
Ёмонлар йўқолсин. Ассалом яхшилик!

Шаҳри Кешнинг осмонида ой,
Ҳар кун келар бўлай деб чирой,
Таърифини айтинг, лайлақлар,
Қайтинг энди, қайтинг, лайлақлар.

Азамат НАФАСОВ,
Шаҳрисабз шаҳридаги 88-гимназия
мактабининг 6-синф ўқувчиси.

КАВСАР — ЖАННАТ СУВИ...

Бу йил 10-синфни педиатрия-тиббӣёт олийгоҳи қошидаги лицейда давом эттиряпман. Орзум — келажакда адам сингари кўли энгил жарроҳ бўлиш. Бизга адабиёт дарсини Кавсар опа Турдиева ўтатилади. Дастлаб исмларини эшитиб, бу нима дегани экан, деб ўйладим. Ойимдан сўрасам, «Кавсар — жаннат суви дегани, устозингни қадрла, у таникли болалар шоираси», дедилар.

Оз вақт ичида ҳаммамиз Кавсар опамизни севиб қолдик. Ширинсўз, болалардек беғуборлар. Ҳар бир дарсни ҳар хил усулда тушунтирадilar. Китобга меҳрим у киши туйфайли ошди. «Ўткан кунлар» китобини ўқидим.

«Киноси бор-ку», дейсизми? Йўқ, китобни ўқигач, кино бошқа, китобни ўқиш бошқа эканлигини тушундим. Айниқса, Мирзакарим кутидор томонидан тўхмат билан ҳайдалган Отабекнинг изтироблари, чолғувчидан «Ҳайдалиш» куйини илтимос қилгани, чолғувчининг эса «Наво» куйини чалиши, бу куйнинг сеҳри... Ўқиб, «Наво» куйи ўрнига чет эл эстрадасига берилиб кетганимдан ажабландим. Ёки Кумуш тасвири, қизлар базми нега ҳозирги кунда ўзгариб кетди?

Хуллас, китоб мени ўйла-нишга, мушоҳадага чорлади. Ўзим ҳам ўша Отабек каби илмли, вазмин, андишали бўлишга аҳд қилдим.

Отабек УМАРОВ
ТошПТО қошидаги лицей
ўқувчиси.

МУҚАДДАС ТУЙҒУ

Устозимиз бизга Ватан ҳақида иншо ёзишни топширдilar. Адабиётлар сўраб, кутубхоначидан сўрагандим, қўлимга «Ватан туйғуси» деган китобни бердилар. А. Иброҳимов, Х. Султонов, Н. Жўраевларнинг бу китоблари менга жуда ёқди. Ҳам иншо ёздим, ҳам кўпчилик билмаган янгиликларни билиб олдим. Тенгдошларимга ҳам Ватан туйғуси муқаддас эканлигини, буюк болаларимиз тарихини ўрганиш зарурлигини таъкидлаб, китобдан бир парча келтирмоқчиман:

«Биринчи космонавт ким бўлган?» деб кимдан сўраманг, дарҳол Юрий Гагарин деб жавоб беради. Атоқли шоир ва драматург Мақсуд Шайхзода бир суҳбатда «Биздан сўрасалар, дунёда биринчи фазогир турон ўғлони, Форобий, Берунийлар замондоши ал-Жавҳарий бобомиз бўладилар.», деган эдилар. Бу фикр туркиялик олим, профессор Усмон Туроннинг китобида тасдиқланди: Физика билан шуғулланган Жавҳарий ўзи ясаган қанотлар билан учишни машқ қилаётиб йўқилади ва шу жароҳати таъсирида оғриб вафот этади».

Орадан ўн бир аср ўтибди. Шу вақтгача буюк аждодимизнинг бу жасоратини билмаслигимиз уят эмасми?

Китобдаги ҳар бир мақола дард билан ёзилган. «Ватан қайғуси» мақоласидаги Фитратнинг «Мен сенинг учун тирилдим, сенинг учун яшарман, сенинг учун ўлурман» деган сатрлари вужудимни титратиб юборди. Биз шундай фидойилар авлоди эканмиз, шу номга муносиб бўлайлик.

Китобни ўқимасам, бу фикрлар менда туғилармиди?

Барно ЖАЛИЛОВА,
Тошкент туманидаги
9-мактабнинг
9-«Б» синф ўқувчиси.

ЯХШИ КИТОБ ШАЙДОСИМАН

Мустақил ўқилган асарлар юзасидан адабиёт дарсида тез-тез суҳбатлар ўтказиб тура-миз. Бундай дарсни мен орзиқиб кутаман. Ҳар бир синфдошим ўқиган китоби билан дарсга келади ва уни кўрсатиб, мазмунини билан таништиради. Сўнг мунозарали саволларни ўртага ташлаб, муҳокама қиламиз. Бизга Омон Мухтор асарлари ёқди. Аввалги йили «Минг бир қиёфа» асарини ўқигандик.

Бу йил эса «Аёллар мамла-лакати ва салтанати» ва «Ффу» романини ҳамда

тобдаги ушбу сатрларни адабиёт дафтаримга ёзиб қўйдим:

«Иблис дейдики, ҳавойи нафсга берилиб яшасалар... уларни уч йўсинда йўлдан оздираман:

1. Ҳаром, ноҳақ фойда топишга ружу орқали.

2. Йиққанларини нолойиқ ишларга сарфлаш орқали.

3. Лойиқ бўлган ишларга харж қилишдан қайтариш орқали».

Азиз тенгдошлар! Биз шу уч нарсадан ўзимизни асрайлик. Омон Мухторнинг бу китобини эса ўқиб чиқишингизни илтимос қилардим. Шундай мазмунли китоблар кўпайса, китоб мухлис-лари ҳам кўпаяди, ахир ҳар ким ҳам яхши китоб шайдоси-ку!

Шоира ва публицист Турсуной Содикованинг «Меҳр қолур» китобидаги «Адабиёт дарслари қониқарлими?» деган мақолани ўқидиму, ўйлай бошладим. Ҳақиқатан адабиёт дарсларини табиат кўйида ўтказувчи, 40 мавзунини 40 усулда ўта билувчи устозлар борми? Ўқувчилар синфдан ташқари ўқийдиган адабиётларни ўқияптилар? Ўқиган китобларидан хулосалар чиқара биладиларми? Қўлимдаги мактублар шу саволларимга жавоб тарзида сараланди.

китоб бериб турдилар. Савдодан эса бу китобни тополмадик. Икки кун ичида ўқишга улгурай деб, бош кўтармай ўқидим. Кўзларим

ўқувчиси.

ЭРТАКЛАР — ЖОНУ-ДИЛИМ

Мен эртаклар ўқишга қизиқаман. Яқинда Андерсеннинг «Қор одам» номли эртаклар тўпламини ўқиб чиқдим. Ундаги «Нонни босган қиз» эртагида кавушим ифлос бўлиб қолмасин, деб кўлидаги нонни лойга ташлаб, уни босиб ўтмоқчи бўлган қиз Инге ҳақидаги эртақ жуда ёқди. У ботқоқлик алвастисининг пиво пиширадиган жойига чўкиб кетади. Кийимлари балчиққа буланиб кетибди, сочларига илон чирмашиб олиб, думи билан бўйнига шапиллатиб урибди. Очлик роса қийнабди. Ер устида қолган онасининг кўз ёшлари бошига иссиқ томчи бўлиб тушиб, бошини куйдира-верибди.

Димоғдорлик, манманлик, нонқўрлик уни шу кўйларга солибди. Эртақнинг охири яхшилик билан тугамайди. Қушга айланган Инге жуда кўп нон уволларини топиб, бошқа қушларга улашибди ва охири кавушини авайлаб босган нон оғирлигига тенг келадиган ушқоқ тарқатгач, катта денгиз қалдирғочига айланиб қуёшга томон учиб кетибди.

Нонни хор қилган шундай жазога лойиқ экан. Китобдаги бошқа эртаклар: «Олтин бола», «Ақлга сиғмайдиган ҳунар», «Бурга билан профессор» эртақларини ҳам ўқиб чиқдим. Ҳа, эртаклар — жону-дилим.

Бекзод МАНСУРОВ,
Чилонзор туманидаги
173-мактабнинг
7-синф ўқувчиси.

Кимматли болажонлар, тенгдошларингиз Г. Убайдуллаева, С. Шобобоева, С. Исоқжонов, М. Йўлдошева, Қ. Юнусов, Г. Зокировлар ҳам ўқиган китоблари ҳақида ёзиб юборишган. Улар Ш. Бўтаевнинг «Шамол ўйини», З. Эгамбердиевнинг «Қизларимнинг сарпоси», А. Камоннинг «Бегона», Х. Султоновнинг «Бобурнинг тушлари» китобларини ўқишибди.

Сизлар-чи, синфдан ташқари қандай китобларни ўқияпсиз? Мактабнинг кутубхонаси китобларга бойми?

Газета-журналларни ўқиб борапсизларми? Сизда қандай фикрлар уйғоняпти? Бизга шулар ҳақида ёзиб юборинг. Зеро, Дени Дидронинг ушбу ўғитини ёддан чиқарманг:

ОДАМЛАР ЎҚИШДАН ТЎХТАШЛАРИ БИЛАН ФИКРЛАШДАН ҲАМ ТЎХТАЙДИЛАР!

Бизга эса эркин фикрловчи комил инсонлар зарур. Кўпроқ ўқинг, фикр билдиринг, баҳслашинг, вақтни беҳуда ўтказманг. Ўрганишдан чарчаманг. Шунда Низомий Ганжавий таъкидлаганларидек, олмос топасиз: **КИМКИ ЎРГАНИШНИ УЯТ, ОР ДЕМАС, СУВДАН ДУР ТОПАДИ, ТОШДАН ЛАЪЛ, ОЛМОС.**

Бу лаъл, олмос эса бебаҳо КИТОБларда. Китоб доимий йўлдошингиз, дўстингиз бўлсин. Мактубларингизни кутамиз.

КИТОБ ДОИМИЙ ҲАМРОҲИНГИЗМИ?

Бахтиёр ВАЛИЕВ,
Юнусобод туманидаги 274-мактабнинг 9-«Б» математика синфи ўқувчиси

БУЮҚЛАРНИНГ БУЮКЛИГИ

Севим-ли ёзувчимиз

дан энди норози бўлиб, яна бозорга боради ва «ёймачи»дан ақлни қайтариб сотиб олишини илтимос қилади. Уйга қайтсаки, ҳеч нарса қолмаган, ўғлини номаълум кишилар бошига қоп кийдириб олиб кетишган, мол-мулки мусодара қилинган.

Демак, ҳар ким ўз қилмиши учун вақти келиб жавоб беради, деган хулоса чиқардим. Сўнг ки-

Саид Аҳмаднинг «Йўқотганларим ва топганларим» номли хотиралар тўпламларини устозимиз бизга кўрсатиб, айрим парчаларни ўқиб бердилар. Синфдаги ҳамма дугоналарим қатори мен ҳам китобга жуда қизиқиб қолдим. Китоб талаш бўлгани учун устозимиз бизга навбати билан икки кунга

қизариб кетса ҳам ўқийвердим. Йиглаб ўқидим, кулиб ўқидим.

«Шўъла» мақоласи Ойбек ҳақида экан. Ойбек ниҳоятда матонатли, кўп ноҳақликларни кўтарган, охири асаблари дош беролмай, тугилиб гапирадиган бўлиб қолган эканлар. Аммо Зарифа Саидносировадек вафодор ёр бутун меҳрини Ойбекка бағишлаган экан. Бир одатлари: қўлларига тушган қозғоми, гугурт чўпими, бир чеккасидан тишлаб узаверар эканлар. Ҳатто бир кун наشريёт бухгалтери пул ёзиб берган қозғоми кассага боргунча «еб» қўйган эканлар...

Китобдаги Ф. Фулом, А. Қаҳҳор, М. Шайхзода, Миртемир, Шухрат, С. Зуннунова, А. Мухтор, Т. Тўла, Ў. Умарбеков ҳақидаги хотираларни мазза қилиб ўқидим. С. Аҳмаднинг топганлари эса — Ў. Хошимов, Н. Аминов, Т. Мурод, Н. Фозилов, М. Қориев, Т. Низомлар экан. Улар ҳақида ҳам домла ширали тил билан ёзганлар.

Эҳ, бу китобни гапириб тугатиб бўлмайди. Фақат орзу қилдим: «Қанийди, адабиёт дарсликларимизга ҳам шу китобдан парчалар киритилса, бизни фактлар эмас, шундай ҳаётий воқеалар қизиқтиради. Дарвоқе, буюкларнинг буюклиги уларнинг соддалиги, самимийлигиде экан. Саид Аҳмад бобомизнинг умрлари узун бўлиб, яна кўплаб ёзувчилар топсинлару, йўқотишлари энди бўлмасин.

Азиза МАҲМУДОВА,
Тошкентдаги Юсуф Мўминов номидаги мактабнинг 9-«А» синф

Қадрли «Тонг юлдузи»! Мактабимиз кутубхонаси турли мавзудаги китобларга бой. Синфдошларим ва мактабдошларимнинг фанлар юзасидан олган билимларини кенгайтиришларида кутубхонадаги хазинанинг салмоқли таъсири бўляпти. Бунда айниқса, сеvimли кутубхоначимиз Муҳаббат ая Раҳматованинг хизматлари катта.

Мактабимиз ўқитувчиларининг ташаббуси билан тез-

тез турли кечалар уюштирилади. Шу учинчи чоракнинг ўзида «Қизиқарли физика», «Химия», «Амалий математика» мавзусида ўтказилган викториналар бизда чуқур таассурот қолдирди.

Ҳилола ХАЙДАРОВА,
Наманган вилоятидаги Мирзо Улуғбек номидаги 22-ўрта мактабнинг 7-«А» синф ўқувчиси.

Кутубхона — нурхона

Бизнинг Андижон туманидаги 2-ўрта мактабда катта, кенг шинамгина кутубхона бор. Биз унга ҳар ҳафтада кириб тура-миз. Унда янги нашр этилаётган китоблар билан танишиб, бадиий ва шеърӣ китобларни мазза қилиб ўқиймиз. Бизнинг китобларни танла-шимизда кутубхоначимиз Ортиқова Бегойим опа ёрдамлашадилар. Улар бизга ҳар бир ўқиган китобимизнинг мазмунини сўрайдилар. Дарсдан бўш пайтларимизда кутубхонага кириб Бегойим опамизга йиртилган китобларни елимлашда ёрдам бера-миз. Ахир китоблар бизга ҳамisha керак-

да! Баъзи ўқувчилар эса бунини тушунмай китобларни йиртиб, ифлос қилиб ташлашади.

Азиз тенгдошлар, сиз ҳам мактабнингиздаги кутубхонага аъзо бўлинг! Кутубхона — нурхона, дейдилар. Қанча кўп китоб ўқисангиз — шунча билимдон, ақлли бўласиз.

Равшаной АҚБАРОВА,
Андижон туманидаги 42-ўрта мактабнинг 7-«Д» синф ўқувчиси.

Халқимизнинг ўтмиши зарварақларига, ажодларимиз қолдирган битикларнинг саҳифаларига, авлодларимиз яратган ўлмас асарлар мажмуига назар соладиган бўлсак, унинг асоси таълим ва тарбияга бағишланганининг гувоҳи бўламиз.

Бугунги кун умумий таълим тизимида болаларнинг миллий қадриятларга асосланган тарбияси кучайтирилди, мамлакатимиз давлат тилини, шу жумладан латин графикасига асосланган ўзбек алифбосини ўргатиш жараёнига катта эътибор берилмоқда. Шу билан хорижий тилларни ўрганаётган мактаблар тармоғи сезиларли даражада кенгайтирилди.

Фикримизча, мустақиллик йилларида узлуксиз таълим тизимининг асосий бўғини бўлмиш умумий таълим ва мактаб муаммоларининг ечимига алоҳида эътибор қаратилди. Бу борада давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан бири бу — таълим тизимидир. Юртбошимиз таъкидлаганларидек, «Юқори маълумотли, маданиятли, ҳамда профессионал жиҳатдан етук шахсина иқтисодий эркин бўлиши, демократик ва туб иқтисодий ўзгаришларнинг ишончли таянчи бўлиши мумкин.

Ушбу ҳақиқатни тушуниш халқнинг маънавий ва маданий ҳаётини яхшилаш, таълим-тарбиянинг бутун тизимини янгилаш жараёнининг замирида ётиши даркор». Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни талаблари асосида мутахассисликка йўналтирилган синфлар очиш мақсадли амалга оширилмоқда.

Бас, шундай экан, бугунги кунда кутубхоначи касби, унинг маданиятдаги мавқеи, таълим-тарбия жараёнидаги илғор услублари, кадрлар тайёрлашдаги истиқболли режалар нималардан иборат?

Республикада кутубхоначи касбини тайёрлайдиган иккита махсус ўқув юрти бўлиб, бу олий таълим тизимидаги Абдулла Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институти ҳамда ўрта махсус ўқув юртларидан

Тошкент давлат маданият техникуми ва уларнинг вилоятларидаги филиал ўқув юртлари.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 5 июлдаги «Олий ва ўрта мактабни интеграция қилишни чуқур-

лаш-риш, ўқув жараёнини такомиллаштириш, янги турдаги таълим муассасаларини ташкил этиш...» ҳақидаги қарорини бажариш юзасидан Абдулла Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институти Юнусобод тумани халқ таълимига қарашли 105-ўрта мактаб билан ҳамкорликда «мактаб кутубхоначиси» — кичик касб берувчи мутахассис тайёрлаш борасида шартнома тузилган эди.

Мазкур мактабда институтнинг етакчи ўқитувчилари 2 йилдан бўён мунтазам равишда дарс жараёнини олиб бормоқдалар.

Ҳақли савол туғилиши мумкин:

Ўрта махсус ва олий таълим тизимида тайёрланаётган кутубхоначи касби билан умумий ўрта таълим тизимида тайёрланаётган мутахассислик ўртасида қандай фарқ бор, нима учун айнан мактаб кутубхоначиси касбига эҳтиёж туғилапти?

Республикада бугунги кунда 9092 та мактаб бўлиб, уларнинг 1698 таси таянч мактаблари, 172 та бошланғич таълим, 7137 ўрта умумий таълим, 82 та махсус, 3 та мактаб-санаторийлар, 31 та фанларни чуқур ўргатадиган мактаблар бор. Қизиғи шундаки, 9092 та мактабдан атиги 7800 та мактабларда кутубхона мавжуд. Бу дегани, Республикада кутубхоналарнинг 85% фоизда кутубхона мавжуд, холос. Бундан ташқари, Республикада 182 та кечки ўқувга мосланган мактаблар, 54 та катталар таълим марказлари фаолият кўрсатмоқда, мамлакатимиз ҳудудида 247 умумтаълим мактабларида ишчи ёшлар учун махсус синфлар очилган. Ўтган 5 йил давомида мактаб кутубхонаси фаолиятида таълим мазмунини такомиллаштириш, уни демократлаштириш ҳамда янги ил-

гор педагогик имкониятларни жорий этиш, ўқувчиларни билим даражасини кўтаришда кутубхона фаолиятини жонлантириш, ўқитишнинг устувор йўлларини қўллашда китоб фондидини такомиллаштириш, китобхон боланинг сўровларни тез ва сифатли бажариши, тадбирларни ўтказишда ўқувчи ва ўқитувчи ҳамкорлиги-

га эришиши мақсад қилинган шундай алоқаси кулиб эди. Ана услублар қўллашда, батта, мактаб кутубхоначиси билан даражаси юқори бўлиши; китобхон руҳий ҳолатини тушуниши, хизмат кўрсатиш қоидаларини мукамал ўрганишни талаб этади.

Аммо мактаб кутубхоналари учун кутубхоначи тайёрлаш ҳозирги кунгача муаммо бўлиб келмоқда. Чунки маданият ишлари Вазирлиги тасарруфидаги ўқув юртларининг кутубхоначилик куллийтларида оммавий, болалар, техника кутубхоналари учун мутахассислар тайёрланади. Мактаб кутубхоналари халқ таълими вазирлиги тасарруфида бўлганлиги сабаб, бу мутахассислик бўйича кадр тайёрлаш шу кунгача очик бўлиб келмоқда.

Юқорида қайд этиб ўтилган мактаб билан маданият институти ҳамкорликда кутубхоначилик синфи ташкил этилиб, ўқувчиларга бошланғич мутахассислик билимларини бериб, назарий ва амалий тадбирлар орқали «Кичик мактаб кутубхоначиси» касбига йўналтирилган дастури орқали 30 дан ортиқ ўқувчи кўшимча мутахассислик олишга эришди. Бугунги кунда ана шу ўқувчиларнинг 10 таси маданият институтининг кутубхоначилик куллийтига ўқишга қабул қилинди. Лекин улар Тошкент шаҳрида истикомат қилувчи ўқувчилардир. Бошқа жойларда-чи?

Бошқа вилоятларда ҳам шундай қилинса саъй-ҳаракатлар ўз самарасини ва мевасини бериши шубҳасиз. Бизнинг фикримизча, маданият ишлари ва халқ таълими Вазирликлари ўртасида «мактаб кутубхо-

Устоз минбари

начиси» касбини тайёрлаш борасида ўзаро шартнома тузиш вақти етди. Республикада фаолият кўрсатаётган 9000 дан зиёд мактабда атиги 12,7 фоиз махсус маълумотга эга мутахассислар, яъни кутубхоначилар ишламоқда.

Ёш авлод тарбиясида китоб ва китобхонлик қанчалик муҳим бўлса, уларни маънавий юксак қилиб тарбиялашда кутубхоначининг билими, иқтидори, дунёқарashi шунчалик кенг бўлиши талаб этилади. Айниқса, мактаб кутубхоначиси ҳар бир ўқувчи билан мулоқотда бўлиши, қайси

марказига ўқувчи шахсини қўйишда кутубхоначининг ўрнини белгилаш.

2. Тарбиявий ишлар тизимини тубдан қайта қўриб чиқишда ёшларни Ватанга муҳаббат, мустақил Ўзбекистон, миллий истиқлол гоёларига содиқлик руҳида тарбиялаш, тарихий меросимиз билан ҳозирги йўналишдаги сиёсатимизнинг уйғунлашувини таъминлаш, тарбиявий ишларда ноанъанавий услубларни жорий этиш, ўқувчиларда янгича ҳуқуқий онгни шакллантиришда, уларнинг тафаккурини, янги иқтисодий муносабатлар тўғрисидаги мантиқий фикрлашни ривожлантиришда кутубхонанинг фаолиятини ошириш.

3. Ўзбек халқининг миллий анъаналари, қадриятлари, улкан халқ педагогикасида ҳамда бой тажрибасига суяниб дарсликлар, дастурлар, қўланмаларни тарғиб этишнинг янги услубларини жорий этиш.

4. Хорижий мамлакатлар мактаб кутубхоналари иш тажрибасини ўрганиш, янги техник воситалардан фойда-

ланган ҳолда хизмат кўрсатишни ташкил этиш.

Хулоса қилиб айтганда, Республикада халқ таълими тизимида фаолият кўрсатаётган кутубхоналар ёшларни маънавий ва маърифий тарбиясини шакллантиришда зиё маскани, маданий тадбирларнинг тарғиботчи муассаси сифатида муҳим ўрин тутади, деган умиддамиз.

Ёкутхон

ҚАЮМХЎЖАЕВА.

Абдулла Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият олийгоҳи катта ўқитувчиси.

фан соҳасига қизиқишини билиб олиши, кутубхона жамғармасидаги мавжуд китоблар мажмуини болаларга қулай ва қизиқарли қилиб тушунтира билиши, тадбирларни ўтказишда бевосита ўқитувчи ва ўқувчиларни жалб этиш қобилиятига эга бўлиши талаб этилади.

Биз юқоридаги фикрлардан келиб чиқиб, қуйидаги таклиф ва мулоҳазаларни билдиришни жоиз деб топдик:

1. Таълим-тарбия жараёнида инсонпарварлик, миллатпарварлик гоёларини шакллантиришда амалга оширилаётган ислохотлар

Куйлаб юрт қўйин,
Айлаб рақс-ўйин,
Тўйлаб эрк тўйин,
Олға борамиз.

Дарёдек тошиб,
Хуррам қувлашиб,
Бахтдан куйлашиб,
Олға борамиз.

Мардлар маслимиз,
Темур наслимиз,
Демак бахтлимиз,
Олға борамиз.

Хасанжон МАДЁР, Наманган вилояти, Уйчи туманидаги 1-мактаб ўқитувчиси.

СОЛИХ
ФАРЗАНД
БЎЛСА БАС
(Эварам Шухратга)

Кувонаман ҳар кўрганда
Эварамнинг жамолин.
Кувонаман ғоз турганда,
Кўриб қадди-камолин.

Кувонаман Парвардигор
Бахш этган неъматига!..
Мен некбинга Бахт, ифтихор —
Бахш этган ҳимматига!..

Эварам тез улғайиб, мард —
Соқчи бўлар диёрга.
Эл-юртига кўндирмай гард —
Эришгай ифтихорга.

Камол топиб ватанпарвар
Солих фарзанд бўлса, бас.
Темур каби халқин севар
Шухрат — шонга тўлса бас...

ОЛҒА БОРАМИЗ

Олға борамиз,
Шонга борамиз,
Куёшдек порлаб,
Тонгга борамиз...

Кулиб истиқлол,
Кучиб бахт-иқбол,
Тилимизда бол,
Олға борамиз.

Ўқитувчиларимиз ижодидан

МУАЛЛИМ — ОНАЖОНИМ

1999 йилни Президентимиз Аёллар йили деб эълон қилдилар. Демак, аёл кадрланди. Уларга бўлган эътибор янада ошди.

Бизнинг мактабимизда ҳам жонкуяр аёл муаллимлар кўпчиликини ташкил қилади. Шулардан бири — синф раҳбаримиз, меҳнат таълими ўқитувчиси Роҳатой опа Шамсиева бўладилар. Опа 25 йилдан буён ёшларга таълим-тарбия бериб келаяптилар.

Улар биз билан ҳамиша хушмуомалада бўладилар. Ножўя иш қилсак, худди онамиздек тергаб, койийдилар. Лекин кўнглимизни огритмайдилар. Шунинг учун ҳам

биз, ўқувчилар синф раҳбаримизни жуда яхши кўра-миз.

Аёллар йилида у кишига соғлиқ, хотиржамлик, яна кўп йиллар биз — болаларнинг бахтига ҳормай-толмай юришларини истаб қоламиз.

Биз сизни яхши кўра-миз, сизни муаллим-онажоним, деб бошга қўямиз Роҳатой! Сиз бунга лойиқсиз. Сиздан ўрнатилган кайфиятини ўз ўқувчиларига улашиб юрадиган айрим «устоз»лар, азиз муаллимим!

Феруза САМАДОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги 48-мактабнинг 5-«В» синф ўқувчиси.

АЁЛ ВА ЎЛ

Аёл худди гулга ўхшайди. Гулдек чиройли, гулдек нозик, гулдек таъсирчан... Биз фарзандлар уларга гул тутсак, янада гўзаллашади, меҳрли, сеҳрли бўладилар. 1999 йилни Аёллар йили деб аталиши биз, фарзандларни ҳам қувонтирди. Фурсатдан фойдаланиб, ушбу йилда барча онажонларимизни, устозларимизни, устозларимизни муборакбод этаман. Ва қуйидаги шеъримни сизга, гулдек гўзал аёлларга бағишлайман.

Аёллар, сиз учун
аталган йил бу
Аёлдек нафис ва кўрк
ам йил бўлсин.
Номингиз мадҳ этиб,
сизга шеър битиб,
Қизингиз Нафиса
шодон дил бўлсин!

Нафиса САЛИМОВА,
Бухоро вилояти, Ғиждувон
туманидаги 5-«А» синф
ўқувчиси.

РАҲМАТ, ЗАМОНАМ!

Онажоним, кетяпсиз
Маккаю-Мадинага.
Яхши бориб келинг деб
Дуо қилмайлик нега?

Кетяпсиз, қадамжода
Оёғингиз тузалсин.
Пойингизга саҳоват,
Саодатлар тўшалсин.

Онажоним, борлигим
Доимо бўлинг омон!
Бизга бу бахтни берган
Раҳмат, мустақил замон!

Шаҳноза ҲОЖИМУРОВА,
Тошкент шаҳар, Юнусобод
туманидаги 273-мактаб
ўқувчиси.

Мактабимизда чаққон, пазанда, қўли гул қизлар сарасини аниқлаш мақсадида «Ким чевар?» деган кўрик-танлов бўлиб ўтди. Уни мактабимиз хотин-қизлар раиси Муқаддас опа Сирожева меҳнат таълими ўқитувчимиз

либи бўлди. Аноргул Остонава, Дилрабо Насриева, Муборак Расулова-лар ҳам би-

КИМ ЧЕВАР?

Парсоева маслаҳатлари асосида олиб бордилар. Танлов қатнашчиси Дилафрўз Ҳасанова бичиш-тикиш, уй-рўзгор ишларини чаққон, тез, моҳирлик билан бажара олишини кўрсатиб, танлов го-

чиш-тикиш ва пазандаликда моҳир эканликларини намойиш қилдилар. Танлов ғолибларига берилган совғалар қизларнинг қўли гул пазанда, моҳир тикувчи, оилада саранжом-саришта ва саранжом бўлишига бир ишорадир.

Мунаввар ҲАЙИТОВА,
Бухоро вилояти, Ғиждувон туманидаги
30-мактабнинг 11-синф ўқувчиси.

АЁЛ БОРКИ, ОЛАМ Мунаввар!

ҚИЗЛАР БАҲСИ

Мактабимизда юқори синф қизлари ўртасида «Қизлар баҳси» бўлиб ўтди. Ушбу тадбирда ўзбек мақолларидан «Ҳасад қилма, ҳавас қил», «Инсон хулқи билан гўзал», «Тилингда бўлса болинг, қулиб турар иқ-

болинг», «Қиз бола — уй зийнати» каби мақоллар мактабимиз қизлари томонидан шарҳланиб, таҳлил қилинди ва ҳозирги ҳаётга тадбиқ қилиб кўрилди.

Тадбирда ўқувчилардан 10-«А» синф ўқувчиси

Шаҳноза Шукурова, 11-«А» синф ўқувчиси Дилором Мирзаева, 11-«Б» синф ўқувчиси Муножот Иззатуллаевалар билимдон эканликларини кўрсатиб, фаол устозларимиздан Х. Холова, С. Соҳибова, Ж. Исломовлар ўқувчиларнинг баҳо-мунозараларини баҳолаб, ўз фикр — мулоҳазаларини билдирдилар.

Улар айтдиларки, қизлар баҳси нафосат, санъат ва олийжаноблик намойишидир. Бундай намойишлар ҳаётда, жамиятда албатта қўл келади.

Гулмира ОМОНОВА,
Бухоро вилояти, Ғиждувон
туманидаги 36-мактабнинг
9-«А» синф ўқувчиси.

ПОСБОНИНГИЗ БЎЛАМИЗ

Жисмингизга муносиб
Ислом экан исмингиз.
Қуёш каби нур сочиб
Турар доим юзингиз.
Бизлар учун бир умр
Тилагингиз — тинчликдир.
Посбонингиз бўлажак
Бизлар — ўғил-қизингиз.
Умр гули сўлмасин,
Душман кўнгли тўлмасин.
Сизга қасд қилган борки,
Ер босиб кун кўрмасин.
Йўлингиз равон бўлсин,
Қўлингиз баланд бўлсин,
Ислом бобо, она юрт
Боғ бўлсин, чаман бўлсин!

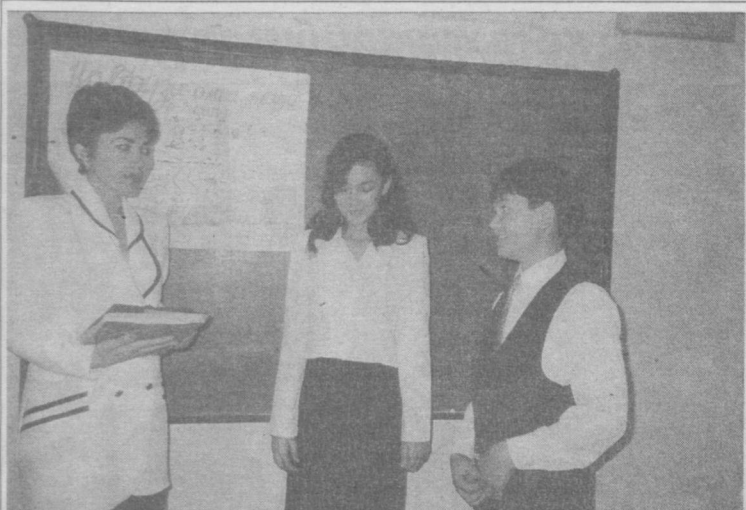
ОНАМГА

Ҳаётимнинг қувончи
Меҳрибон онажоним.
Қалбимни ёритувчи
Олами кенг жаҳоним.
Дилшодим ҳам

сирдошим,

Соябон чинор азим.
Қирқ жони бор қуёшим,
Сизга қиламан таъзим.

Ҳабибахон НАРЗУЛЛАЕВА, Тошкент
шаҳридаги 102-мактабнинг 6-синф
ўқувчиси.

ЎҚУВЧИЛАР ТУЗАГАН БАЙРАМ

Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги 49-мактабнинг 6 - "В" синф ўқувчилари ҳам "Наврўзи олам келди" номли тадбир ўтказдилар.

Ўқувчилар Наврўзнинг келиб чиқиши, унинг урф-одатлари ҳақида гапирдилар. Наврўзга бағишлаб шеърлар айтдилар. Қўшиқлар, интермедиялар, рақслар ижро этдилар. Наврўз урф-одатлари ҳақида сахна кўринишларини тақдим этдилар. Муслима Раҳимжоннова, Азиз Тохиров, Баҳодир Маҳмудов, Наргиза Эргашева, Рустам Бакировлар бу тадбирда фаол қатнашдилар. Қизлар ўртасида Наврўз таомлари, салатлар тайёрлаш ҳақида мубоқада ўтказилди.

Мактаб директори Роза Бўронова, синф раҳбари Малоҳат Деҳқоновалар ўқувчиларни Наврўз билан қутладилар.

ИҚТИДОРЛИ ЁШ МАТЕМАТИКЛАР ОЛИМПИАДАСИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Тошкент Давлат университети қошидаги академик С.Сирожиддинов номли математика лицейида кеча республика иқтидорли ёш математикларининг саралаш-танлаш олимпиадаси бошланди. Унда яқинда республика Халқ таълими вазирлиги ўтказган олимпиада ғолиблари, махсус математика ўқув юртларининг аълочи ўқувчилари ва ёш талабалардан 85 киши иштирок этмоқда.

Мураккаб ва жиддий синовлардан ўтадиган 10 нафар ғолиб аниқлангач, улар маълум муддат давомида махсус тайёр-

гарлик сабоқларини оладилар. Энг сўнгги босқич саралаш танловидан ўтадиган 6 нафар иқтидорли ёш математиклар Руминияда бўлиб ўтадиган Халқаро ёш математикларнинг 40-олимпиадасига йўлланма оладилар.

Тадбирни Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг ўринбосари Қ.Р.Аллаев табрик сўзи билан очди. ЎзФА Мухбир аъзоси Т.Сатимов, профессор А.Аъзамов ва бошқалар ёшларнинг фан оламидаги интилишларида зафарлар тиладилар.

„БОБУРНОМА“ - ЯПОН ТИЛИДА ЧОП ЭТИЛДИ

Буюк бобокалонимиз Заҳриддин Муҳаммад Бобурнинг шох асари "Бобурнома" яқинда Японияда япон тилида нашр этилди.

Юқори сифатли қоғозга босилган бу нодир китоб 720 саҳифадан иборат. Уни тадқиқотчи олим Эжи Мано ўзбекчадан таржима қилган.

Асарга шарҳлар ва изоҳлар ҳам шу китобга киритилган.

Эжи Мано азиз юртдошимиз Бобур ижоди ва фаолияти билан узоқ йиллар давомида жиддий шуғулланди. Энди олим Темурийлар даври маданияти билан шуғулланишга аҳд қилган.

НАВРЎЗ - ЕВРОПАНИ ҲАМ МАФТУН ЭТМОҚДА

Шарқ халқларининг гўзал байрами Наврўз Европа халқларини ҳам ўзига ром этди. Куни кеча Германиянинг Бонн шаҳрида - Германия Федератив Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг Дипломатия академиясида ҳам Наврўз дастурхони ёзилди. Унга ўзбек халқининг ширин-шакар таомлари қўйилди. Хоналар ва атроф ўзбек палаклари билан безатилди. Ўзбек тилида "Наврўзингиз муборак бўлсин!" табриги янгради.

"Анор" рақс дастаси раққосалари хиром этди. Ўзбекча

куй-қўшиқларга Ўзбекистоннинг Германиядаги элчихонаси ходимларининг фарзандлари ва ўша юртда таҳсил кўраётган ёшлар хиром этишди. Байрам баҳона, ўзбек халқ амалий санъати дурдоналари кўз-кўз этилди.

Бундай Наврўз тантаналари Европанинг бошқа мамлакатларида ҳам бўлиб ўтди. Байрамда Ўзбекистонимизнинг чет элларда таҳсил кўраётган ўқувчи ва талабалари фаол иштирок этдилар. Улар хорижликларга халқимизнинг бой анъаналарини намойиш этишди.

ЯШИЛ НУРНИ КЎРГАН ОДАМ БАХТЛИ БЎЛАРМИШ

Денгиз соҳилида, шу жумладан улкан сув омборлари ва чуқур дарёлар сатҳида табиатнинг ноёб ҳодисаси - яшил нурни кўриш мумкин. У қуёш нури турли қатламларда синиши натижасида пайдо бўлади. Атмосферанинг қуйи қатламлари юқори қатламларига нисбатан зич бўлади. Шунинг учун ҳам ботаётган қуёш нури бу қатламларда турлича синади.

Аслида ботаётган қуёшнинг сўнгги сигменти уфққа беркинаётган лаҳзаларда яшил нурлар

таралади. Уни шу лаҳзаларда - 3 секунд давомида кўриш мумкин. Бироқ уни кўриш ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Чунки бу вақтда ҳаво булутсиз, чангсиз - мусаффо бўлиши даркор. Устига устак, ҳаводаги намлик ҳам мўътадил бўлмоғи шарт. Табиийки, бундай экологик тоза шароит камдан-кам бўлади.

Мабодо, ҳавоси шунақа мусаффо жойда яшаган одам яшил нурни кўришга муяссар бўлса, демак у жуда бахтиёрдир.

Биз - Ватан фарзандлари, Президент болалари! Буюк келажакни биз қураимиз!

Қизиқарли иқтисодиёт

ПУЛ НОМЛАРИНИНГ КЕЛИБ ЧИҚИШИНИ БИЛАСИЗМИ?

Кўп пуллар номи тарози билан боғлиқдир. Масалан, қадимги юнонлар ишлатган олтин тангалар номи - статер деб аталиб, улар тарози шайини деган маънони англатади. Шунингдек, "оболлар" деб номланган темирдан ясалган хивичлар, тарози тошлари сифатида ишлатиш билан бир қаторда пул бирлиги вазифасини ҳам бажарган. 6 та оболдан иборат боғлам ҳам оғирлик, ҳам пул бирлиги сифатида ишлатилган. "Боғлам" сўзи юнончада - "драхма" деб аталади. Маълумки, бугунги кунда драхма Грециянинг асосий пул бирлигига айланган.

Лотинчада эса тарози - "лира" деб аталади. Ўтмишда римликлар оғирлик бирлигини шу сўз билан аташган. Византияда "лира" суюқлик ўлчов бирлиги "литр"га, Италияда эса пул бирлиги "лира"га айланган ва бизнинг вақтларгача етиб келган.

Камол АЛМУРОДОВ,
ТошДУ қошидаги
миллий лицей -
интернатнинг
9-синф ўқувчиси.

Уйга вазифа

ТОПҚИР БАЛИҚЧИ

Балиқчи кўлдан овлаш мумкин бўлган балиқлар сонини аниқламоқчи бўлди. Кўлга тўр ташлаб, 38 та балиқ овлади. Бу балиқларга белги қўйиб, яна кўлга қўйиб юборди. Иккинчи куни яна кўлга тўр ташлаб, 53 та балиқ овлади. Уларнинг иккитаси белги қўйилган балиқлар бўлиб чиқди. Шу маълумотлар асосида, кўлдан тўр билан тутиш мумкин бўлган балиқлар сонини тахминан билиб олди. Қани бўлғуси менежерлар, сиз ҳам бу маълумотларга таяниб, балиқлар сонини аниқлай оласизми?

ИККИ ИДИШ ЁРДАМИДА

Дўкондаги 12 литрли идишдаги 12 литр сутни қандай қилиб, 7 ва 5 литрли идишлар ёрдамида икки харидорга тенг қилиб бўлиб сотиш мумкин?

Азиза Ҳайдарова,
ТошДУ қошидаги гимназиянинг
8-синф ўқувчиси.

АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИ - НИМА?

Акция - нима экани эсингиздадир? У бирор корхона қурилиши ёки фаолияти учун қўшган маблағингиз миқдорида бериладиган қимматли қоғоз. Сиз бу ҳужжат ёрдамида корхона олган даромаднинг бир қисмига эгалик қилиш ҳуқуқига эгасиз.

Бу корхона ёки фирма бир неча акционерларнинг акциялари асосида ишласа, демак, у акционерлик, яъни ҳиссадорлик жамияти бўлади. Акционерлик жамияти - тадбиркорлик фаолиятининг энг мураккаб, лекин келажак бор шаклидир.

Ёдингизда бўлсин: хусусий корхона, ҳамкорлик фирмаси иш бошлаши учун нақд маблағ етарли бўлиши зарур эди. Бироқ акционерлик жамиятида бу у қадар шарт эмас. Мақсад аниқ бўлса, ҳамиртуруш маблағ бўлса, иш бошлаб, акция чиқариш ва бу акцияларни харидорларга сотиш мумкин. Яъни, бошқа одамлар (харидорлар) қўлида бўш турган

маблағларни олиб, унинг эвазига бу одамларга акция - қимматли қоғоз бериб туриб, тўпланган маблағни ишга солинади. Фақат аввал акционерлик жамиятини расмий рўйхатдан ўтказиб олиш шарт. Масалан, сиз минг сўмликдан 1000 та акция чиқариб сотсангиз, 1 миллион сўм пулингиз бўлади. Ана шу маблағ эвазига цех қуриб, конфет ишлаб чиқардингиз дейлик. Конфетингизни сотиб олган фойдангиздан акция эгаларига ҳам улуш-ҳисса бериб турасиз. Бунинг дивиденд дейди. Ахир сиз цехнинг бошлиғи, яъни таъсисчисиз, ҳиссадорлар эса акционерлар ҳисобланади.

Акция назорат пакети дегани нима у? Чиқарилган ҳамма акциянинг ярмидан кўпи, яъни 51 фоизи кимда бўлса (ёки ким сотиб олса), ўша одам мазкур акционерлик жамияти фаолиятини назорат қилиш ҳуқуқига эга бўлади. Ўша одам акционерлик жамияти (АЖ)нинг мол-мулкнинг асосий қисмига

эгалик ҳам қилади.

Бироқ бу АЖда айнан қанақа конфет ишлаб чиқаришни, қандай технология асосида фаолият кўрсатишни АЖнинг умумий йиғилиши ҳал қилади.

Шундай қилиб, АЖ тузилди, дейлик. Сиз унинг таъсисчисисиз ёки оддий ҳиссадорми, акция пакети эгасисиз ёки йўқми, сиз АЖ фаолиятида иштирак этаёписизми ёки узокдасизми - бунинг аҳамияти йўқ. Чунки хусусий корхона ёки ҳамкорлик фирмалари шахсларнинг бирлашувидан иборат эди. АЖ эса капиталларнинг бирлаштирилишидир.

АЖда сиз учун сизнинг сармоянгиз (капиталингиз) ишлайди. АЖ гуллаб-яшнаса, сиз дивиденд оласиз, у синса - сиз ҳам маблағингизга куясиз.

Дунёда, хусусан Ўзбекистонимизда АЖлар асосан яхши тараққий этиб, ҳиссадорларга катта даромад келтираётир.

Клубимиз билан янада яқинроқ танишиш ёки унга аъзо бўлиш истагингиз бўлса, марҳамат клубимиз эшиклар ҳамма тенгдошларимиз учун очик, қўйидаги манзилга хат ёзиб, биз билан боғланишингиз мумкин:
700095, Тошкент шаҳри, Талабалар шаҳарчаси, "Камолот" жамғармасининг "Ёшлар муаммолари" институти, "Зиё" клубига.

Кувноқ саҳифа

Пифагордан

- Геометр бўлишингизда ота-онангизнинг ҳам таъсири бўлганми? - деб сўрашганларида, у:

- Ҳа, албатта. Болалигимда улар мени тез-тез бурчакка турғизиб қўйишар эди, - деб жавоб берган экан.

⊗ ⊗ ⊗

Бир олимдан мухбир сўрабди:

- Сизни ҳар доим излаишда дейишади.

- Ҳа, асти қўяверасиз, - дебди олим. Кун бўйи кўзойнагимни қидираман. Баъзан чўнтагимдан топанман, баъзан пешонам устида турган бўлади. Мана бугун ҳам эрталабдан кўзойнакни излаш билан ҳалакман.

Талъат
АБДУСАЛОМОВ,
ТошДУ қошидаги
миллий лицей-
интернатнинг
9-синф ўқувчиси.

ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР

Янги ўқув йилидан бошланган
“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаби конкурси
давом этмоқда.

Конкурс “Ёш иқтисодчи” илова газетаси ва конкурс лойиҳаси муаллифлари, фан номзодлари **Эргашвой САРИҚОВ** ва **Баҳодир ҲАЙДАРОВ**лар билан ҳамкорликда уюштирилмоқда.

Конкурс бутун ўқув йили давомида олиб борилади. Газетамизнинг ҳар бир сониди конкурс топшириқлари ва топшириқларни бажаришингиз учун зарур бўладиган назарий материаллар бериб борилади. Сиз ўз навбатида топшириқ варақаларини тўлдириб, таҳририятга юборишингиз лозим. Агар газетамизга обуна бўлмаган бўлсангиз, ҳозирча мактаб кутубхонасидан газетани топиб, қўлда ёки ксероксда кўчириб олиб, топшириқ варақасини тўлдириб, бизга йўллашингиз мумкин. Оралиқ якунлар ҳар ойда эълон

қилиб борилади. 3-4 та газетада берилган топшириқларни тўплаб, 1 та хатжилда юборишингиз ҳам мумкин.

Танловда қатнашаётган ўқувчилар газетамизнинг сентябрдан апрелгача бўлган сонларида берилаётган ҳамма топшириқларга жавоб йўллаши зарур. Акс ҳолда, тўплайдиган умумий балли оз бўлиб қолиши мумкин.

Конкурс ташкилотчилари ва ҳомийлар томонидан қуйидаги мукофотлар таъсис этилган:

1-ўринни эгаллаган ўқувчига -

телевизор;

2-ўринни эгаллаган ўқувчига -

стерео магнитофон;

фаол қатнашган 10 та ўқувчига -

аудио-плеер

Конкурснинг якуний босқичи Тошкент шаҳрида 1999 йилнинг апрель ойида ўтказилади.

**МАКТУБЛАРИНГИЗНИ
ҚУЙИДАГИ
МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГИЗ
МУМКИН:**

700029. Тошкент

шаҳри,

Мустақиллик майдони,

2-уй, 402-хона.

(Музаффар ПИРМАТОВга)

27 - ДАРС

МУЛК ШАКЛЛАРИ

Мулк кимга тегишли эканлигига қараб, турли шаклларга эга бўлади. Олдинги дарсларда таъкидлаганимиздек, бирор шахснинг ёлғиз ўзига, оила аъзоларига, жамоага, мамлакат аҳолисига ва давлатга тегишли мулклар бор. Шундай бўлса-да, одатда мулкнинг асосан уч хил

- шахсий мулк,

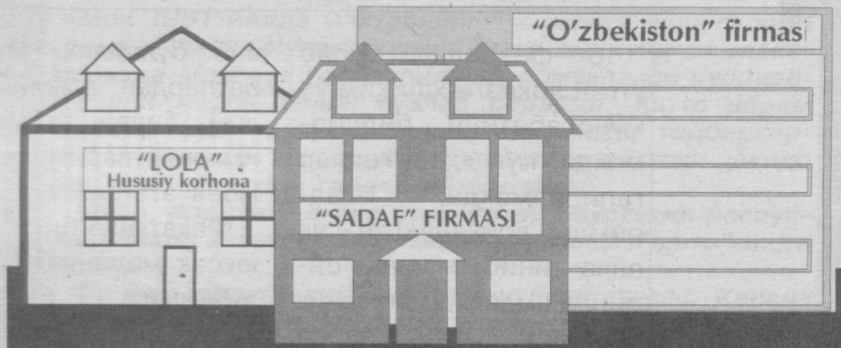
- жамоа мулки,

- давлат мулки

шакллари ҳақида гапирилади.

Бирор шахснинг ёлғиз ўзига тегишли бўлган мулк - **шахсий мулк** деб аталади.

Одатда, бирор шахсга тегишли бўлган дўкон, фирма, корхона, иншоот, автобус, юк ташиш машинаси, станок каби ишлаб чиқариш воситаларига нисбатан “шахсий мулк” билан бир қаторда “хусусий мулк” ибораси ҳам ишлатилади. Фалончининг хусусий (ёки шахсий) дўкони бор. Писмончининг шахсий (ёки хусусий) фирмаси бор, деган сўзларни кўп эшитган бўлсангиз керак.

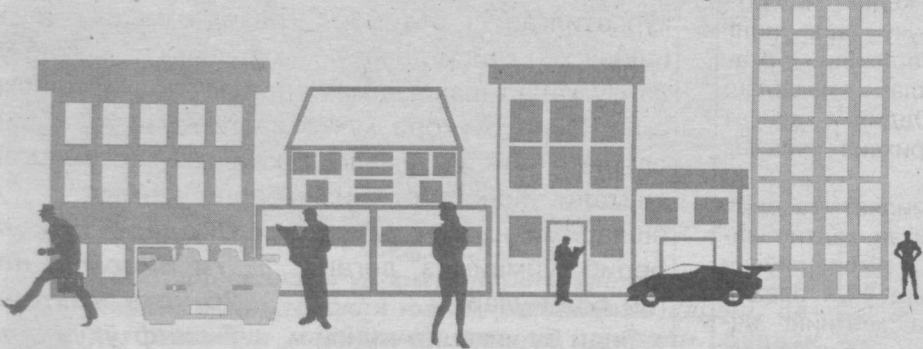
Демак, товар ва хизматлар ишлаб чиқаришда фойдаланилаётган шахсий мулкни - хусусий мулк, деб ҳам аташ мумкин экан.

Агар қўшингиз енгил автомашинасини ўз эҳтиёжларини қондириш мақсадида миниб юрган бўлса, унинг автомашинасини шахсий мулк, деб айтиш тўғри бўлади. Агар қўшингиз енгил автомашинасига йўловчи ташиб, ундаги такси сифатида фойдаланса, бу ҳолда унинг автомашинасини хусусий мулк, деб аташ ҳам мумкин бўлади.

Шахсий мулкнинг энг асосий белгиси унинг эгаси аниқ қилиб, бир кишининг ажратилишидир.

Бир неча кишилардан иборат жамоага тегишли бўлган мулк - жамоа мулки деб юритилади. Оилавий мулк, маҳалла аҳли мулки, корхона жамоаси мулки, фермер хўжалиги жамоаси мулки, мамлакат аҳолисининг мулки кабилар жамоа мулкига мисол бўла олади.

Жамоа мулкига жамоанинг ҳамма аъзоси биргаликда эгалик қилади. Масалан, маҳалла учун биргалишиб пул йиғилишиб, ҳашар усулида қурилган чойхона маҳалла аҳлининг мулки ҳисобланади. Бу чойхона биносидан, жиҳозларидан тўй-маракаларда ҳар бир маҳалла аъзоси тенг ҳуқуқли фойдаланиши мумкин. Шундай бўлса-да, бу мулкнинг эгаси алоҳида ажратилмаган. Ҳар бир маҳалла аъзосига чойхонанинг қайси бўлаги уники эканлиги кўрсатилмаган бўлади. Чойхонага, ҳатто унинг бирор бўлагига ҳам ҳеч кимнинг ёлғиз ўзи эгалик қила олмайди.

Худди шу каби, мамлакат аҳолисига тааллуқли бўлган мулкнинг ҳам эгаси алоҳида ажратилмаган бўлади. Масалан, мамлакатимиз дарёларидаги балиқлар ҳаммамизники. Ов мавсуми келганда, дарёлардан ҳар бир фуқаро балиқ овлаши мумкин. Шу билан бир қаторда ҳеч ким фалон дарёдаги балиқлар меники, деб айта олмайди.

Товар, хизматлар ишлаб чиқаришда фойдаланилаётган жамоа мулки - жамоа аъзоларининг хусусий мулки, деб ҳам юритилади.

Маълумки, давлат иқтисодиёт иштирокчиси бўлиб, мамлакатнинг барча фуқаролари манфаатларини ифодаловчи кучдир. Жамиятда ҳамма баҳраманд бўладиган хизматлар: умумий таълим, соғлиқни сақлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, мамлакат хавфсизлигини таъминлаш, юртни обод қилиш, ижтимоий тартибни сақлаш хизматлари борки, буларнинг ҳаммасини давлат ўз зиммасига олади. Бу соҳалар ғоят катта харажат талаб қилиб, бевосита фойда олиш имконини бермайди. Шу сабаб, давлат бу хизматларни амалга ошириш даражасидаги пул маблағлари ва турли туман табиий бойликлар, корхоналар, бино ва иншоотлар кўринишидаги мулкни ўз тасарруфига, ўз қўлида олади, тутади ва бошқаради.

Давлатга тегишли бўлган мулклар давлат мулки деб аталади. Давлат мулкига эгалик қилиш ҳуқуқи давлат ташкилотларига топширилади. Бу мулкни бошқариш шу ташкилотлар томонидан амалга оширилади.

27 - ТОПШИРИҚ

МУЛК ШАКЛЛАРИ

1. Қуйидагиларни тўлдириб, тўғри жумла тузинг.

А. _____ - шахсий мулк дейилади.

В. Бир неча кишилардан иборат жамоага тегишли бўлган мулк _____ мулки ҳисобланади.

С. _____ давлат мулки деб аталади.

2. Жамоа мулкларининг турларини сананг.

Жавоб: _____

3. Оила мулки ҳисобланмиш тандир, хусусий мулк бўлиши мумкинми? Агар мумкин бўлса, қандай ҳолда?

Жавоб: _____

4. Пул хусусий мулк бўлган ҳолларга мисол келтиринг.

1. _____

2. _____

5. Қуйидаги тасдиқларни тўғри ёки нотўғрилигини аниқлаб, каттакларга мос равишда “+” ёки “-” белгиларини қўйинг.

- Айрим кишиларга қарашли ва даромад топишга йўналтирилган мулкка шахсий мулк дейилади. ☐
- Жамоа мулкига шу жамоа аъзоларининг ҳар бири алоҳида эгалик қила олмайди. ☐
- Давлат мулкларига фақат милиция ходимлари эгалик қилади. ☐

6. Давлат қандай мулкларга эгалик қилиш масъулиятини ўз зиммасига олади ва нима учун?

Жавоб: _____

Исм-шарифингиз _____

Манзилингиз, мактабингиз ва синфингиз _____

КЕЛАЖАГИМИЗ ЎЗ ҚЎЛИМИЗДА

Ассалому алайкум, севимли газетам - "Тонг юлдузи". Қўлимга қалам олишга 16 февраль воқеалари турки бўлди. Мен бундан жудаям таъсирландим. Энг аввало ўша дақиқаларда тинчлик, осудалик сўзларининг маъзини чакқандек бўлдим. Ҳа, башарият нима учун безовта бонг ураётгани, юртбошимиз куйиниб барқарорликка чорлаётганлари, хушёрликка, огоҳликка ундаётганликларининг маъносига етгандек бўлдим. Биз тинчликни, мусаффо осмонимизни ҳар қандай вазиятда ҳам муҳофаза қиладиган етук ёшлар бўлиб етишмоғимиз керак. Бу буюк келажагимиз пойдевори мустаҳкам қўйилишига замин бўлади.

Розия СУЯРОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон туманидаги
19-ўрта мактабнинг
6 - "В" синф ўқувчиси.

16 февраль куни пойтахтимизда юз берган хунук воқеа бизнинг юрагимизни ларзага солди. Биз ўз кўзимиз ила мустақиллигимизни, тинч, осойишта яшаётган халқимизни кўролмайдиган сотқин, ҳиёнаткор кимсалар, гуруҳлар борлигига амин бўлдик. Бу биз ёшларни ҳар қачонгидан ҳам хушёрроқ, мустақиллигимизни мустаҳкамлаш лозимлигини, мактабларда аъло ўқиб, одобли, ахлоқли, ижодкор бўлишимизга ундайди. Биз, ҳурматли Ислот ота, сиз орзу қилгандек албатта "билимли, куч-

ли ва доно, бахтли" бўламиз Буюк мустақил Ўзбекистоннинг келажаги ишқида ёниб яшаймиз, Ватанга, ўзбек миллатига бўлган эътиқодимизни бир зум ҳам сусайтирмаймиз. Сизни ва халқни ишонтириб айтамызки, бизда шубҳа ва ҳавотирга ўрин йўқ. Ака ва опаларимизни, ота-оналаримизни хушёрликка чақирамиз.

Сирдарё вилояти,
Шароф Рашидов
тумани,
"Шодлик" номли
21-бошланғич
таълим мактаби
ўқувчилари.

Мудҳиш феврал воқеалари яна бир нарсани эслатиб қўйди. Биз ёшлар кўп ўқишимиз, дунёқарашимизни бойитишимиз, маънавий камолот пиллапояларига қадам қўймоққа тайёргарлик кўришимиз керак. Инсон билимли бўлса, дунёқараши бой бўлса ўтаётган кунинг қадрига етади, ҳаётини мушоҳада қиладди.

Инсон, президентимиз айтганларидек: - "Миллатни асраши керак, миллатни асраш учун эса унинг ҳақиқий тарихини ўрганиш, авайлаб ҳимоялаш керак". Оддий ҳақиқат бор-ку, тарихсиз келажак йўқ, деган.

Ватан, миллат тақдири ҳал бўладиган қалтис вазиятларда тўғри йўлни танлай олиш учун аввало тарихни ва ҳаётнинг аччиқ-чучугини билиш керак.

Маънавияти бой одам тўғри йўлдан адашмайди. Мақсади сари оғишмай боради. Эзгу мақсадлар рўёби учун ҳам аввало тинчлик, соғлиқ, хотиржамлик керак. Бу нарсалар Оллоҳ назари тушган юртимизда бор. Энди уни авлодларимизга ҳам тинч юрт, тинчликсевар инсонлар, келажаги буюк давлат деган фазилатлари билан етказмоғимиз даркор.

Шухрат САТТОРОВ,
Бухоро вилояти,
Бухоро туманидаги
Ғала-Осиё
жамоа хўжалиги,
Усмон Носир кўчаси

Инсоният ҳамиша ички душманларидан кўрққан. Чунки у кўйнингдаги илон бўлади. Тарих дафтарига қора харфлар билан битиладиган 16 февраль воқеаларида юртдошларимизнинг номларини тилга олинишининг ўзи фожеа. Қачонлардир уларнинг тафаккури заҳарланган. Бу ҳолат инсонни ҳалокатга етаклайди. Тинчлигимизга чанг солмоқчи бўлганларни жон талвасасида ўзини

ҳар ёнга уриб, жон бе-раётган қора девга ўхшатаман. Уларнинг қилаётган ишларидан нафратланасан. Очилмаган кўзларининг бенурлигидан, оми ҳаракатларидан қуюнасан.

Бир инсоннинг, ўз халқининг ҳаётига тажовуз қилиб, нимага эришиш мумкин.

Ҳабиба БЕШИМОВА,
Бухоро вилояти,
Олот туманидаги
22-мактаб ўқувчиси.

16 февралда бўлиб ўтган воқеага ҳар ким ўз муносабатини билдирмоқда. Кўп яхши гаплар гапирилмоқда. Назаримда, лойқаланган сув анча тиниб, масала ойдинлашмаяпти. Энг ачинарлиси шу нарса бўлдики, биз бирмунча ноқулай аҳволда ҳам қолдик, бу ишларга ёшларимиз ҳам аралашиб қолганлар. Бу улар учун эҳтимол тасодифлар, орқада турган қора кучлар учун пухта ўйлаб чиқилган режа.

Аввало бизга ишонган президентимизни ёшларимиздан ихлосларини қайтаришга ҳаракат бўлган. Чунки шундай қисқа вақт ичида Ўзбекистонда ёшларга кўрсатилган эътибор, ишонч ҳеч қайси давлатда бу қадар шаклланмаган. Лекин бу қора кучларнинг нияти амалга ошмади. Жавобига: "Биз ёшларимизни ҳеч кимга бериб қўймаймиз" деган гап олди улар.

Энди бу чиқишга муно-

сиб бўлайлик. Муносабатлардан амалий, билим билан ўзимизнинг имкониятларимизни намоеън этайлик.

Фақатгина билимимиз, юксақ маданият, маънавиятимиз билангина кўр-кўрона эргашишлар, чоҳга қулашларнинг олдини оламиз.

Наргиза НИШОНОВА,
Фарғона вилояти
Фурқат туманидаги
Кўқон ширкатлар
уюшмасининг Шойим-бек қишлоғидан.

Биз қўлимизга совуқ қурол ушламаймиз, лекин билимимизни қурол қилиб, ўзбек йигитларининг белбоғини белимизга маҳкам боғлаб, ўзбекона соф гурурни юрагимизга жойлаб, бу разил кимсаларга қарши курашамиз. Ўқиб-ўрганиб, Ўзбекистонимизда катта-катта бинолар қурамыз, боғу чаманлар барпо этамыз.

Сирдарё туманидаги
Низомий номли
26-ўрта мактабнинг
7-синф ўқувчилари.

16 февраль воқеаларига ҳар бир ёш ўқувчи ҳам ўз фикр-мулоҳазаларини айтиш ниятида бўлса керак. Мен ҳам ушбу воқеалардан жуда таъсирландим. Бу воқеа Ватан ҳиссини янада чуқур англашимга туртки бўлди. Бу воқеа экстремистик гуруҳларнинг иши бўлиб, улар президентимизга суйъқасд қилиб, ҳокимиятни қўлга олмақчи бўлдилар. Улар бизни кўрқитмоқчи бўлдилар. Бизда кўрқув эмас, ғазаб, нафрат ҳисси уйғонди. Бундай кишиларга ҳеч қаерда жой йўқ.

Марҳабо МЕЛИБОЕВА,
Фарғона вилояти,
Фурқат туманидаги
Абдулла Қаҳҳор номли
20-ўрта мактаб ўқувчиси.

XXI АСРГА МАКТУБ

ТИФИЗ ЎТГАН ТАРИХ

Мен 1991 йилда мактабнинг 1-синфига ўқишга кирганман. Ўшанда ўқитувчимиз бизга ҳар куни мамлакатимизда янги сув тегирмонлари, обжувозлар қурилаётганини мароқ билан сўзлаб берарди. Ҳатто айрим қишлоқларда техника, бензин етишмаса, тадбиркорлар от аравада юк ташиб, эл корига яраётгани ҳақида радиода кўп яхши гаплар айтишганди.

Мана, орадан 7-8 йил ўтиб-ўтмай, мустақил республикамизда 2-автомобиль заводи - "СамКўЧавто" ишга тушди.

Бу йил умумтаълим мактабини битиряпман. Қанақа касбни танласам экан? Ўзбекистонимиз шундай тезлик билан тараққий этса, мен коллежни битиргунимча, юртимиз космик кемалар ишлаб чиқарадиган таянч мамлакатга айланишига ишонаман. Демак, мен физика-космонавтика коллежига ўқишга кираман.

Сизлар-чи, азиз XXI аср болалари? Сизнинг даврингизда қайси бир касб энг керакли касб бўларкин? Менимча, сизлар инсон руҳининг тадқиқотчилари бўлсангиз керак.

Қаҳрамон ЗОКИРОВ, Ангрен шаҳри.

ЎТМИШСИЗ КЕЛАЖАК ЙЎҚ

Тарихни ўрганинг. Миллат сифатида шаклланмоқчи бўлсангиз, ўзликни унутманг. Ўтмиш келажакка ҳамisha оқил маслаҳат, доно фикр, тўғри йўл кўрсатади.

Олимжон ҒУЛОМОВ, Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕК АЁЛИСИЗ

XXI аср қизлари уй юмушларига ўралашмайдилар. Кирни, идиш-товоқни ювиш, озодаликка қараш, овқат қилишни машиналар амалга оширади. Бундан унумли фойдаланинг, кўпроқ ўқиб-ўрганинг. Ўзбек аёлининг гўзал фазилатларини унутманг.

Зубунисо НОСИРОВА, Андижон шаҳри.

СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН

XX асрда Соғлом авлод учун курашдик. XXI асрда, ишонамизки, жуда кўп кашфиётлар бўлади. Шифокорлар болаларни аجدодларидан ўтиб келадиган хасталиклардан батамом халос этсин. Дунё соғлом, бахтиёр болаларнинг кулгусига тўлсин.

Камола НОСИРОВА, Фиждубон тумани.

XXI АСР ФАРЗАНДЛАРИ!

Огоҳ бўлинг. Инсоният умрига зомин бўладиган совуқ қуроларга қарши курашинг. Ҳатто, ўйинчоқ қуролларни ҳам яратманг. Токи болалар онги заҳарланмасин.

Севинч НОРОВА, Олтинсой тумани.

БУЮК ДАВЛАТ БОЛАЛАРИ

Биз Президентимизнинг одил сиёсати бошчилигида сиз яшаётган буюк келажакка тамал тошларини қўйган эдик. Мана, нурли истиқбол сизники. Уни сиз ҳам авлодларингизга озод ва обод ҳолида топшириш учун бунёдкор, изланувчан, билимли, маданиятли бўлинг.

Гулсара ИЛХОМОВА, Бағдод тумани.

АВЛОДЛАРИМГА

Менинг аجدодларим ёзувчи, журналист, шоирлардир. Мен ҳам уларнинг изидан боряпман. Истардимки, менинг авлодларим ҳам XXI аср классикаси бўлиб қоладиган буюк асарлар яратсин.

Хумоюн МИРЗАКАРИМОВ, Тошкент шаҳри.

Математик бошқотирмалар

ЗАРГАРЛИК СИРИ

Масала:

Заргарга узилган занжирнинг 5 бўлагини келтирибдилар. Уларнинг ҳар бирида 3 тадан халқа бор эди. Мана шу қисмларни улаб, яхлит занжир қилиб беринг, дедилар.

Ишга киришишдан олдин заргар роса ўйланди: уларни бир-бирига улаш учун нечта халқани ёйиб, кейин яна ёпиш керак? У 4 та халқани очиб, қайта буклаш керак экан, деб ўйлади.

Озроқ халқани очиб-қайта ёпишнинг иложи йўқми?

Ечиш: 5 бўлакнинг биттасидаги ҳар учала халқани ёйиб юбориб, уларнинг ҳар бири билан қолган 4 бўлакнинг орасидаги учта узик жойни улаш мумкин.

УЧ ОЁҚЛИ СТОЛ
ГЕОМЕТРИК ҲОДИСАМИ
ЁКИ ФИЗИК
ҲОДИСАМИ?

Савол:

Одамлар орасида уч оёқли стол лапангламайди, деган фикр юради. Ҳатто унинг битта оёғи калта ёки узунроқ бўлса ҳам! Шу гап тўғрими?

Жавоб:

Уч оёқли стол ҳар қандай кўринишда бўлса ҳам ерга маҳкам тиралади. Чунки унинг оёқлари учидagi нуқта-лардан ҳар қандай вазиятда ҳам фақат битта текислик ўтади. Шунинг учун ҳам у қимирламайди. Ҳа, у соф геометрик ҳодиса!

Мана шунинг учун ҳам ер ўлчаш ва суратта олиш асбоблари уч оёқли бўлади. Уларга тиргак қилиб 4-оёқ ўрнатилса, акси бўлиб, у тебрана-диган бўлиб қолади.

Матбаа

НАШР ЭТИШ
ТАРИХИДАН

Қўлга китоб, чиройли ойнома, суратли альбом олганда ўқувчи кўпинча бу маҳсулот қандай тайёрланганини, ноширлар уни қандай қилиб кўплаб нусхада нашр этишганини ўйлаб ҳам ўтирмайди. Айниқса, қадимий матнлар, рангтасвир усталарининг бетакрор асарларини қандай қилиб минглаб нусхаларда кўпайтириш мумкинлигини ҳаёлга келтирмайди ҳам.

Нашриёт, ноширлик - полиграфия атамасининг келиб чиқиши билан танишинг.

Полиграфия сўзи грек тилида "кўпёзишлик" дегани. Бу атама ҳозирги даврда - мустақил техник соҳа бўлиб, у газета, китоб, журнал, буклет, плакат, откритка (очиқ хат) каби нашр маҳсулотларини оммавий нусхаларда ишлаб чиқарадиган техник воситалар мажмуини англатади.

Полиграфияда асосий жараёнлар - хусусий нашрни, нашр шакли (қолипни) тайёрлаш, уларни муқовалаш ва тахлаш-тикишдир.

Биринчи босма қўл станогини немис китоббосари Иоганн Гутенберг (1399-1468 йй.) ихтиро қилган. У Майн шаҳрида (Германия) 42 саҳифалик Библия китобини босма усулда нашр этган.

Иш қоғозлари

ТУШУНТИРИШ ХАТИ ЁЗИШ

Масалан:

*Беруний шаҳридаги
59-мактабнинг синф раҳбари
И.Н.Тошмуродовга
9-синф ўқувчиси Д.К.Каримовадан*

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

Онам - Менглиева Зиёда опа касал бўлиб қолгани сабабли, 3 кун (4-6 март, 1999 йил) мактабга кела олмадим. Онамнинг бетоблиги ҳақидаги шифокор маълумотномасини илова қиляпман.

9 март 1999 йил.

Имзо (Д.К.Каримова).

ЗАРУРИЙ ҚИСМЛАРИ:

1. Ҳужжат йўлланаётган шахснинг лавозими, фамилияси, исми ва отаси исмининг бош ҳарфлари.

2. Ҳужжатни тайёрлаган (ёзган) шахснинг лавозими, фамилияси, исми ва отаси исмининг бош ҳарфлари.

3. Ҳужжат номи (тушунтириш хати).

4. Матн (рўй берган факт, сабаби, изоҳи).

5. Сана ва тузувчи имзоси.

Изоҳ: зарур ҳолларда тушунтириш хатида асосланган ҳужжатлар илова этилади.

Тушунтириш хати - бирор вазифа бажарилмаганлиги, ўқиш ёки меҳнат интизоми, кун тартиби қондаси ва шу кабилар бузилганлиги сабабининг баёни бўлиб, маъмурий шахс талаби билан ёзил-ладиган хизмат хатидир.

ЕР ШАРИ ПАРАЛЛЕЛАРИ ВА
МЕРИДИАНЛАРИ БЎЙЛАБ САЁҲАТ

Ер шарида шундай параллел борки, ёзги қўёш туриши (22 июнь)да қўёш уфққа ботмайди, балки уфқ чизиги бу куннинг ярим тунида шимолий нуқтага алоқадор бўлади; қишки қўёш туриши (22 декабр)да эса қўёш чиқмайди - у чашгоҳ вақтида уфқнинг жанубий нуқта-сида пайдо бўлади.

Савол: Бу қайси параллел эканини биласизми?

Мазкур параллел яна шуниси билан қизиқ: у ерда кундуз доимо тун билан тенг, қўёш эса йилда 2 марта зенит (тикка)да бўлади. Бу ҳолат баҳорги ва кузги тенг-кунлик кунларида содир бўлади.

Савол: Бу ҳодиса қаерда содир бўлади?

Шоирнинг шундай сатрлари бор:

"Мен ҳеч қачон бўлмадим онсанда,
Ва уни ҳеч қилолмайман тасаввур.
Билганим шу: қайсидир меридианда
У қутбдан бу қутбгача - сув, сув, сув"

Савол: Бу қайси меридиан эканини топишга ҳаракат қилиб кўринг.

Ўйладингизми? Географиядан олган билимларингизга хотирладдингизми?

Мабодо ёдингизга келмаётган бўлса, мана, эслаб олинг. Билсангиз, ўз жавобларингизни яна бир карра мана бу маълумотларга қиёслаб кўринг. Марҳамат:

1. Шимолий қутб айланаси.

Бу параллелда қутб туни бир кеча-кундуз давом этади.

2. Экваторда, яъни энг катта параллелда.

3. Бундай меридиан йўқ. Ҳар қандай минтақа чизиги (меридиан) Антарктида материгини кесиб ўтади.

Саломатлик
сандигидан

Иссиқда кўп суюқлик ичманг, у сизни кўп терлаттиради. Бир пиёла иссиқ чой ёки мева шарбати ичиб чанқоқни қондиришга одатлан-нинг.

Қотиб, ёрилган қўл ва тирноқлар учун кунгабоқар мойи жуда фойдали. Мойдан кафтингизга озроқ қуйинг-да, яхшилаб икки кўлингизни бир бирига ишқаланг. Сувда мойни ювманг, у баданингизга сингиб кетсин.

Агар юзингизда сепкил пайдо бўлган бўлса, уни кетказиш осон: кунда 3-4 марта уни мойчечак (қокигул)ни узганда пайдо бўладиган сути ёки артилган янги картошканинг сели ёки саримсоқ суви билан артиб кўринг.

тутиш ҳам яхши самара беради. Лимон пўчоғини ташлашдан олдин уни кўлингизга ишқалашни ҳам унутманг.

Мойли бўёқ билан иш қилинган, қўлдаги бўёқ юқини махсус эритма билан кетказилади. Бироқ, бундай суюқлик уйда бўлмаса, кўлингизни кир ювиш кукунли (порошоги) билан ювишингиз мумкин. Бунда фақат энг охирида қўлни совунлаб ювиб ташлашни унутманг.

ИТИНГИЗНИ ЯХШИ
БИЛАСИЗМИ?

1559 метрли бу катта йўлда ўз даврида Жек Лондоннинг алоқачи ва юк ташувчи қахрамонлари орасида мусобақа бўлганди.

Ҳид билгич жониворларнинг бурни ҳамиша нам бўлади. Бу хусусият одамларнинг нам ҳавода кўзнинг кўриш қуввати ортиқ бўлади деб ўйлашларига сабаб бўлган. Шунинг учун ҳам чўпонлар чўл-сахроларда ҳўл латтани димоғига тутиб нафас олишади, шундай қилсалар уларга узоқроқдаги нарсалар ҳам кўринаркан.

Бўри, шамол эсиб турган вақтда, ўн километр наридаги нарсанинг ҳидини сезади. Ўзидан 20-50 қадам наридаги қушни искаб билган ит сезгир ит ҳисобланади.

Итлар дунёни асосан бурни ва қулоғи билан билади. Унинг ҳид билиш қобилияти одамларникига нисбатан 48 марта, эшитиш қуввати эса 16 марта кучли.

Ер ости маъданларини излаб топишга ихтисослаштирилган "контопар" итлар 12 метр тупроқ остидаги фойдали қазилмаларни ҳидлаб топа олади.

Ҳар йили Аляскада Анкоридж билан Ном оралиғида итлар учун югуриш мусобақаси ўтказилади. Узунлиги

Ота-оналар учун

ХОНАДОННИНГ БОЛАЛАР ХОНАСИ

Уйдаги энг яхши хонани болалар учун ажратиш керак. У уйнинг офтоб нури тушиб турадиган томонида жойлашган, қуруқ ва ёруғ бўлгани маъқул. Хона деворларини очиқ рангда бўяш зарур. Масалан, оч пушти, тилла сариқ рангли гулқоғозлар ёпиштирилса айни муддао бўлади. Хонада кийимбоп мебел ёки кийимилгичли меҳроб, болалар кроватлари, стол-стул (ёки махсус хонтахта), ўйинчоқлар учун кути бўлсин.

Ётадиган кроватларни деворга перпендикуляр ҳолатда қўйиш керак. Кроватга ёруғлик чап томондан тушсин. Кроватларни очиқ рангли эмалда бўяш болага кўтаринки кайфият бахш этади. Дераза пардалари энгил ювиладиган шаффоф матодан бўлгани соз.

Агар уйда болалар учун алоҳида хона ажратишнинг имкони бўлмаса, у ҳолда умумий хонадан махсус болалар бурчаги яратиб бериш зарур. У ерда бола ўзини эркин ва шу жой эгасидек хис этсин. Бу ерда болалар ўйнайдиган майдонча, ўйинчоқлари ва китобларини сақлайдиган алоҳида кутилар бўлсин. Бурчак тоза, иссиқ ва ёруғ, у ердаги мебелъ ва бошқа жиҳозлар болаларнинг ёшига мос, мактаб ёшидаги болалар учун яшиги бор ёзув столи бўлиши шарт.

Болани беш яшарлигидан ўз бурчагини мустақил йиғиштириб-тозалашга ўргатиш керак.

Яхши ёритилмаган бурчак ва хона болаларнинг руҳий ҳолатига салбий таъсир қилади. Шаклланаётган бола организмга ёруғлик

ва ранглар даражаси кучли таъсир этади. Ўта кучли ёруғлик ва лола қизил, зарғалдоқ тусдаги абажуралардан бетартиб тараладиган нур болаларнинг асабига тегади. Шу сабабли болалар бурчагига жимжимадор абажурли ёки қабарик гулли қандил қўймасликни тавсия этамиз. Болалар учун энг яхши нур манбаи - сутли (неон) чироғидир.

Айниқса, ўқувчининг иш жойини қандай ёритишга жиддий эътибор бериш керак. Болалар кўпинча хира чироқ нури остида дарс тайёрлаётганини катталар сезмайдилар. Шифтдаги чироқ нурлари дафтар юзига етарли тушмаслиги сабабли ўқувчи дафтар томон энгашиб дарс тайёрлайдилар. Боланинг боши эгилдими, демак унга ёруғлик етарли эмас. Баъзан бунинг акси бўлади: хона ўта ёруғ, лекин боланинг кўзлари қамаштирувчи нурдан ҳимоя қилинмаган бўлади. Бу ҳам жуда зарарли. У боланинг кўзини узокни кўролмаслик (близоруность) касалига мубтало этади.

Тўғри ёритилганликда дафтар ёки китоб юзига ёруғлик чап тарафдан бир текис тушган бўлади. Соябонли (абажурли) стол лампаси ўқувчилар учун жуда қулай. Иш қуроли билан кўз орасидаги масофа 30-40 см бўлгани маъқул.

Болалар хонасига манзарали суратлар ва радиоприёмник ҳам ўрнатиш мумкин. Ўз дўстларини фарзандларингиз ўз хонасида кутиб олишига имкон яратинг. Бу фарзандингизнинг ўзини оилада эркин эканини намоён қилишига бир омил бўлади, бундан бола ғурурланади.

Орасталик

ЭШИК ВА ДЕРАЗЛАРНИ ЮВИШ

Мана, баҳор келиб, табиат ясанмоқда. Шундай дилбар фаслда ҳар қандай киши ўзи яшаётган ҳовли - жойларни, уй ва уй анжомларини ҳам чанг-ғубордан тозалашга интилади, яъни уй кўтаришни истайди.

“Уй кўтарилганда” хоналардаги гилам-полослар, қиш бўйи намиққан кўрпа-тўшаклар офтобга ёйилади. Деярли ҳамма идиш-товоқлар ювиб, артилади. Эшик ва дераза пардаларининг чангини қоқиб, ювиб, охорлаш зарур. Имкони бўлса, хоналарни бир қатор оҳакли сув билан оқлаб-янгилаганга нима етсин. Йўқса, супургига латта ўраб деворлар ва шифтни, уй бурчакларини яхшилаб артиб, чанг ва исдан тозалаш керак.

Баҳорги уй тозалашда энг жиддий юмуш, бу - эшик ва ойналарни ювишдир. Эшик ва деразалар нашатир спиртли илиқ сув билан ювилади (1 литр сувга 1 ош қошиқ нашатир спирти қўшилади). Эшик ва ромнинг аввал пастки қисми, кейин юқори қисмини ювиш тавсия этилади, шунда ҳўл пастки қисмга юқоридан оққан кирсувни кетказиш осон бўлади. Эшик ва ромларни аввал тоза сув билан ювиб, кейин тозалаш ҳам мумкин. Юмшоқ латта билан артиб қурилади. Қаттиқ кирланган жойларини сода солинган нашатирли сувга ҳўлланган латта билан ишқалаб артиш зарур. Рангли мойли бўёққа бўялган эшик ва ромларни докадан ўтказилган иссиқ чой дамламаси (1 литр қайноқ сувга 2 чой қошиқ қуруқ чой солинган) билан ювилади.

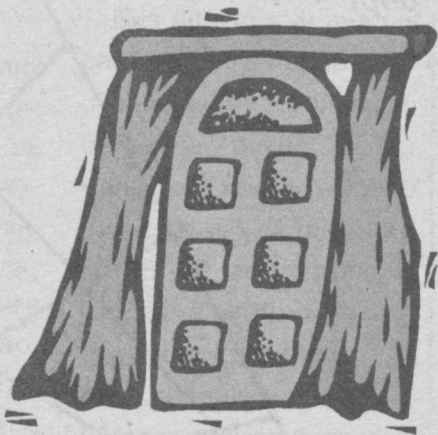
Дераза ромларини тозалашни уй ичи томондан бошлаш зарур. Ёғли бўёқ билан бўялган эшик ва ромлар ялтираб турсин учун уларни ювиб, қури-тиб бўлгач, ўсимлик ёғига сал тегирилган юмшоқ латта билан артиш тав-

сия этилади. Хира тортган бўёқ ранглари қипиқли аралашма (1 литрли идишдаги ёғоч қипигини 2 ош қошиқ сиркага аралаштириб) билан ишқаланилса, у яна ялтираб қолади.

Ромда қотиб қолган замаска устига машина ёғи суртиб, бир неча қолдирилса, уни тозалаш осон бўлади. Қишда ромларга елимланган қоғоз тасмаларини кетказиш учун ош содаси эри-тирилган илиқ сув (1 литр сувга 1 чой қошиқ ош содаси) билан артилса, яхши тозаланади.

Дераза ойналарини тозалаш учун аввал унинг чанги юмшоқ латта билан артилади. Сўнг оҳакли сув ёки махсус суюқлик (дўконларда бор) суртиб қўйилади. Бу аралашмалар ойна юзиде юпка парда ҳосил қилиб қурийдир. Қуриган ойнани тоза латта билан артиш керак. Сўнг уни яна гижимланган газета билан тозаланилади. Ойнани қоғлик-чипта мато билан артилса, яхши ва тез тоза бўлади.

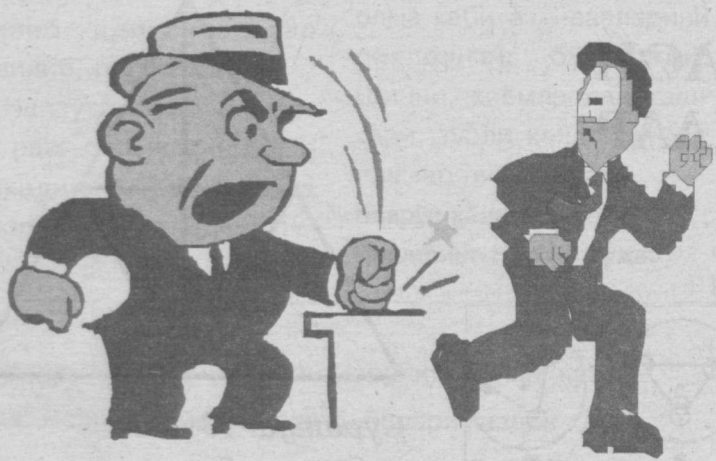
Қуриган бўёқ томчиларини лезвие билан охиста қириб ташлаш керак. Янги ёғли бўёқ теккан жойларни скипидар суюқлигига ботирилган пахта билан тозаланилади.

Одобнома

Абдулла АВЛОНИЙ:

ВИҚОР

Виқор деб кибр ва ғурурдан, манманликдан ўз нафсини сақламакни айтулур. Виқор шаръ ва ҳикмат юзасидан инсон учун энг керакли яхши хулқларнинг биридур. Виқорсиз одам эътиборсиз бойга, кибрли киши иллатлик, фақирга ўхшайдур. Ҳар кимнинг қадр ва эътибори нафсининг виқори ила ўлчанур. Чунки ғурур манманлик, такаббурлик кишини хор, халқ орасида безътибор қилур, ҳар қанча илм ва давлат соҳиби бўлса ҳам, бир пулча қадр ва киймати бўлмас. “Мани билурсанми? Мундай қилурман, ундай саховат

қилурман”, - деб ўзини-ўзи мақтамоқлик риёкорлик, зўр айб ва виқорсизликдир.

Виқорлик киши ёмон хулқлардан пок, адолатлик, ишида, сўзида тўғри, шафқат ва марҳаматли, ўз диндошларига хайрихоҳ, миллат фойдасига тортишувчи, соф қалбли, арслон юракли бўлур. Ҳазрати Али: “Вуқур киши кибр ва ғурурдан пок бўлур. Виқор одамгарчиликнинг мадори, ифтихори, инсониятнинг ҳомийи эътиборидур. Лекин виқорнинг ҳақиқий даражасига етмак учун илм ва маърифат лозимдур”, - демишлар...

Ошхона

САБЗАВОТНИНГ
МАЗАСИ...

● Овқат сервитамин бўлсин десангиз, унга ишлатиладиган сабзавотларни қайнаётган шўрва (суюқлик)га оз-оздан солинг.

● Сабзавотли таомларни пишираётганда қозон (кастрюль) қопқоғини зич ёпиб қўйишни унутманг.

● Сабзавотларни сирланган (лекин сири кўчмаган) идишда пиширсангиз, мазали бўлади.

● Овқатга солинадиган турли сабзавотларни қозонга солишда қайси бир сабзавот узокроқда пишишига қараб навбатма-навбат солинг.

● Арчилган картошкани сувда узок сақлаш ярамайди. Уй бекалари айниқса, тўғралган картошкани қорайиб қолмасин деб сувга солиб қўядилар. Бунда картошка таркибидаги крахмал ва витаминлар сувга чиқиб кетади. Бошқа сабзавотлар каби картошкани ҳам ишлатиладиган вақтида арчган маъқул.

● Айрим уй бекалари нўхот, ловия, мош сингари дуккакли донларни тезроқ пишади деб содали сувга ивитиб қўядилар. Бунда дон таркибидаги С витамини нобуд бўлади. Донларни ишлатишдан олдин 5-6 соат совуқ сувда ивитиб қўйилса, бас. Жуда вақт тигиз бўлса, ивитгич сувга бир неча томчи уккус ёки лимон кислотаси қўйиш мумкин.

● Қайнатиб пиширилган сабзавотларни уни пиширган сув ичида қолдириш ярамайди. Бунда сабзавот сув шимиб қолади. Сабзавотингиз пишдими, уни човлида сузиб олинг. Фақатгина гулкармни сувда сақлаш мумкин.

Устахона

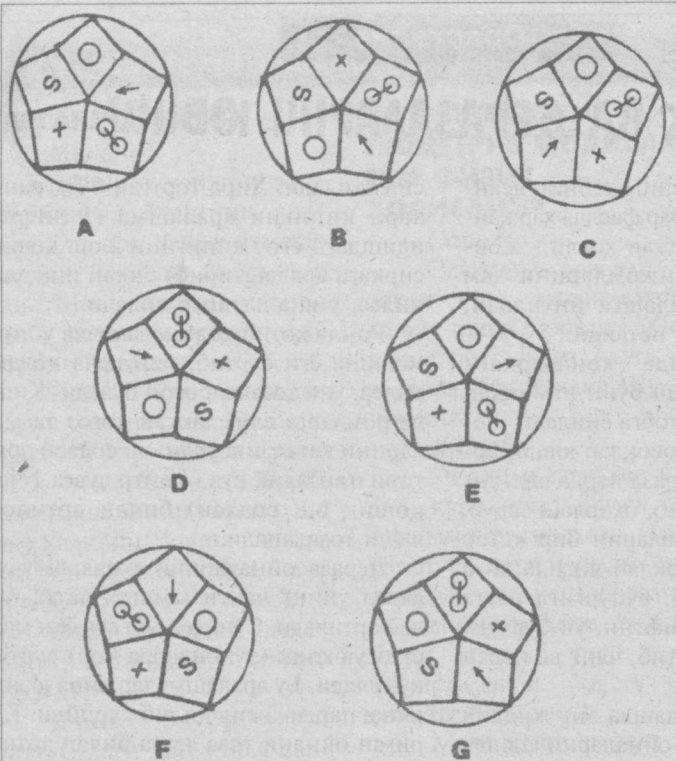
ЯНГИНИ ЭСКИ АЯЙДИ

Шимнинг белбоғ қисмида ичидан тикилган тасма жуда тез тўзғийди ёки ситилиб кетади. Шунда қўли гул опа-сингиллар ака-укаларининг қорига яраши зарур. Бундай эскирган боғлов (тасма)ни янгилаш жуда осон. Боғловни сўкиб олиб, унинг ўрни чанг ва ип қолдиқларидан яхшилаб тозаланилади. Янги тасма шим четидан 1-2 мм пастроққа қадалади, шунда унинг чок буклови натижасида қалинлашган чети сиртдан кўзга ташланмайдиган бўлади.

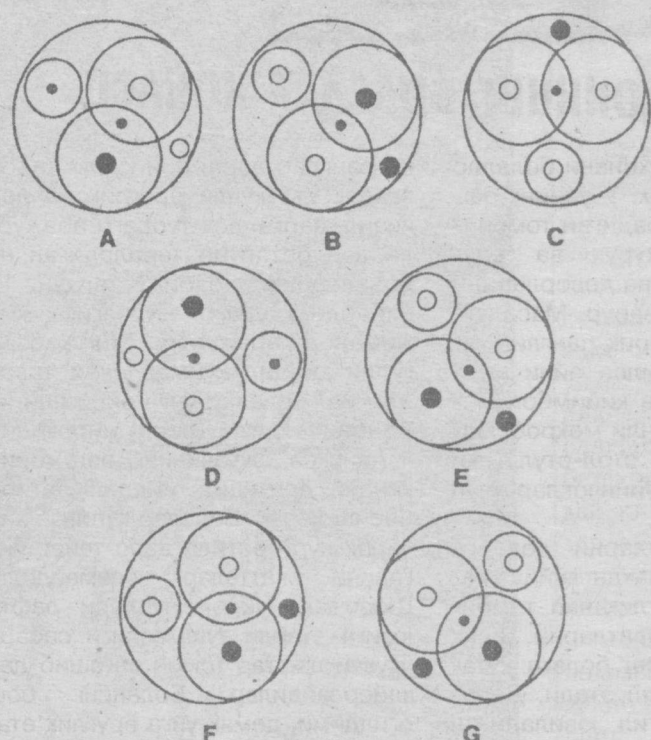
Махсус бойлов топилмаган вақтларда шим тасмасининг 2-3 см қалинликдаги пахталик қалин матодан тикиш ҳам мумкин.

Шим пойчаси йиртилиб ёки тўзиб кетса, унинг манжетини алмаштириш тавсия этилади. Бунинг учун аввал пойчаларнинг пастки қайрилган қисмлари сўкилади. Уларни чангдан, ипдан яхшилаб тозалагач, бугга тутиб туриш керак. Сўнг яхшилаб дазмол босилади. Сузилиб қолган жойлар шим матоси рангига мос рангли ип ўтказилган нинада бўйига қараб (перпендикуляр тарзда) кўклаб чиқилади. Кўкланилган чок устидан ҳам яхшилаб дазмол босилади. Янги буклов учун чизик тортилади. Бу чизик аввалги буклов четидан (пойча қиррасидан) 3-5 миллиметр баланддан ўтказилади. Янги чизик бўйлаб пойча ичига қараб букланилади. Сўнг янги манжет қирғоғини пойча қирраси билан устма-уст тарзда қўйиб, кўндаланг айлана бўйлаб қўлда тикиб чиқилади. Сўнг пойчанинг чети тикиб чиқилган манжетнинг пастки қиррасидан 2-2,5 см кенгликда буклаб қайириб, қўл чокида охиста тикилади. Сўнг қотириб, дазмол босилгач, яна бугга тутилади. Қарабсизки, бу шим бинойидек бўлади-қолади.

Саҳифани М.Икромов таъйёрлади.

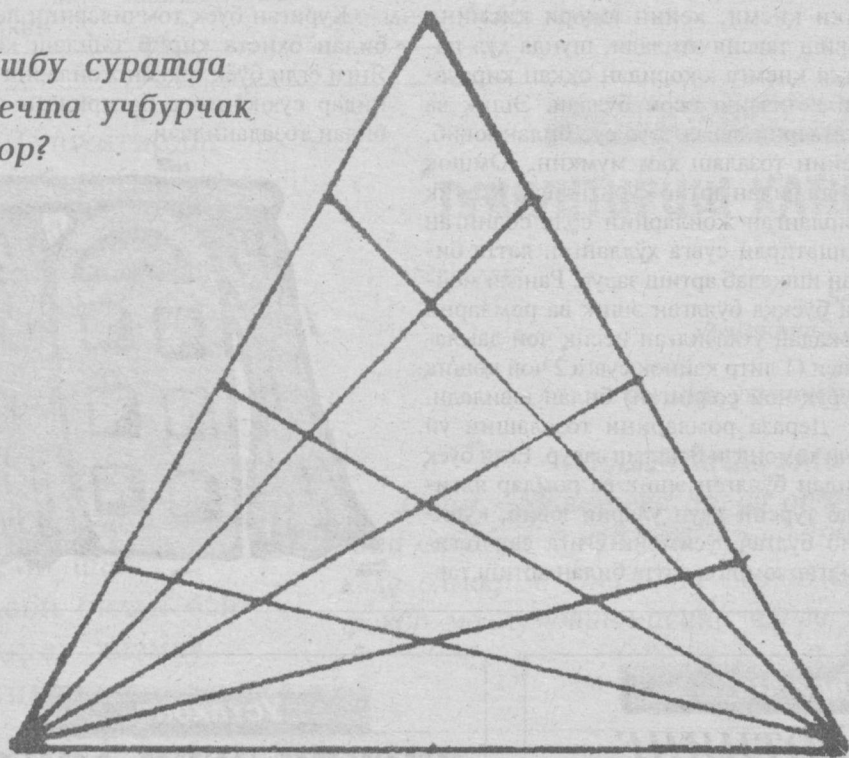

Сурагга қайси шакл ортиқча?

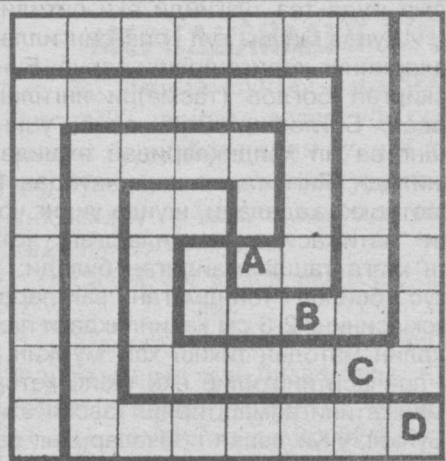
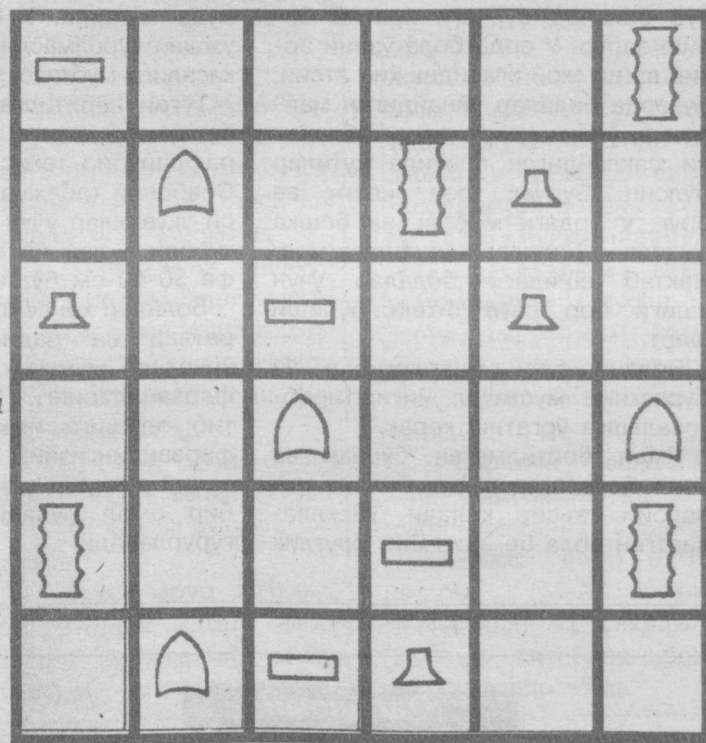

Сурагга қайси шакл ортиқча?

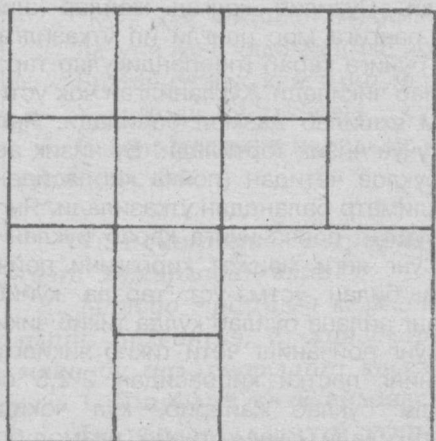
Ушбу сурагга нечта учбурчак бор?

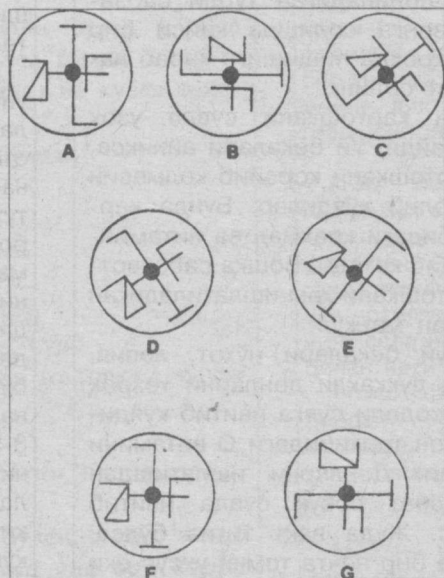
Ушбу квадратни бир хил шакли 4 та сигментга ажратинг. Бу сигментларнинг майдони (юзаси) ҳам ўзаро тенг бўлсин. Ва ҳар бир сигментга берилган 4 хил тимсолларнинг ҳар биридан бўлсин.

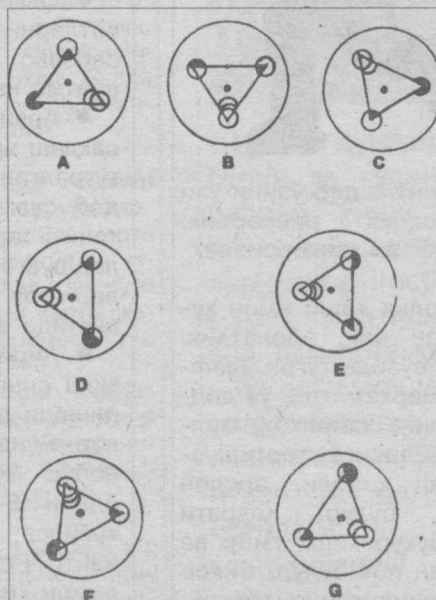
ЎТГАН СОНДА ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ЎЙИНЛАР ЖАВОБЛАРИ:

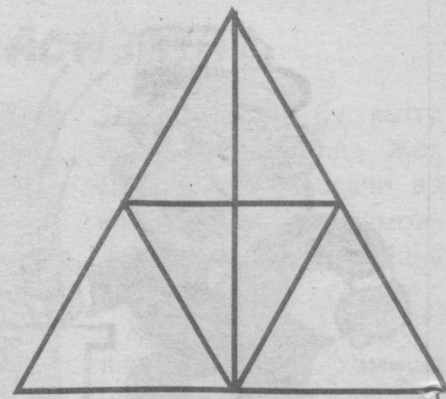
Сурагга 14 та квадрат бор.

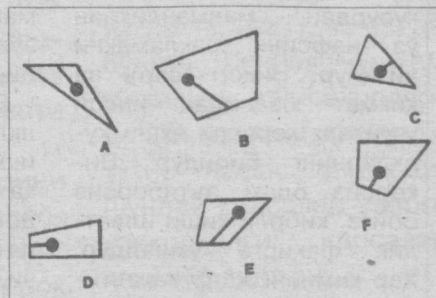
Сурагга E шакл ортиқча.
(A билан G, B билан C, D билан F бир хил).

Сурагга F шакл ортиқча.
(A билан C, D билан G, B билан E бир хил).

Сурагга 13 та учбурчак бор.

Сурагга C шакл ортиқча.

(Қолган барча ҳолатларда нуқта энг қисқа томон билан туташади).

Бухоролик мухлисларимиз ёзадилар

ШАМОЛ, ШАМОЛ, БАҒРИНГ КАМОЛ!..

Баҳор!

Тол куртаклари ёрилиб, ундан бўз момик гунчалар чиқмоқда. Бўғотда сап-сарик бўлиб осилиб ётган сумалаклар қуёш шуъласига чидаёлмай март... март... март... дегандай бўлаётирлар.

Баҳор! Табиат ўз умрини янгидан бошляпти. Қадимда йилнинг бошланишини баҳорнинг йигирма биринчи мартадан ҳисоблаганлар ва уни катта байрам қилганлар. Бу байрам Наврўз, янги кун деб аталган...

Ўтиб кетди қишнинг совук, Ҳам бўронли кунлари.

Орта қолди ой, юлдузсиз Тим қоронғу тунлари.

Инсон энг аввал меҳнат билан шараф қозонади, шунинг учун ҳам деҳқон аҳлининг қадимий байрами — Наврўзни ҳар йили зўр қувонч, катта тайёргарлик билан кутиб олиш элимизнинг энг яхши одатларидан бири бўлиб қолган.

Деҳқонлар Наврўзда дала ишларига киришганлар.

Соя-салқин бўлсин, ўтган — кетганлар роҳатлансин деб, йўлларга кўчат, болаларга атаб ҳовли ва боғларга мева ниҳоллари экилган. Кўчалар тозаланиб, ариқлар қазилди. Ҳаммаёқ супуриб — сидирилади. Уйлар кўтарилиб, идиш-товоклар ювилиб, покизаланади.

Наврўзга атаб ёшларга ранг-баранг кийимлар тикадилар. Қарияларга сарпо тайёрланади.

Куртақда кулди фалак,
Бугдой ундирди малак
Кел-хо, Наврўз базмига,
Тортилмоқда сумалак!
Гули гунча ранг-баранг,
Рангин баҳоримга салом!
Ўнг кўзимнинг гавҳари —
Наврўз — диёримга, салом.

Наврўзда момоларимиз катта қозон атрофида ўтириб, навбатма-навбат қозонни ковлаб сумалак пиширадилар. Момоларимиз қозон атрофида ўйин-кулгу қилиб, қўшиқлар айтиб, рақсга тушиб тонг оттирадилар. Пишган сумалакни қўни-қўшнларига ва бола-бақраларига улашадилар.

Бундан ташқари, улар Наврўз учун узум, қовун, олма каби ёз меваларини сақлашган бўлишади. Шинни, қиёмлардан ташқари, турли қандолат, ҳалимлар пиширилади. Наврўз келди бу кеча,
Пиширинг Наврўз гўжа.

Гўжаси ширин момоларга
Берайлик бир жуфт жўжа.

Наврўз кирар куни қўғирмоч қовурилиб, туршак қайнатилади. Мой, қаймоқ, жизза, ёнғоқ солиб чўзма-чалпагу, кулча, патир, лочиралар пиширилади. Ялпиз, исмалок каби кўкатлардан сомсалар тайёрланади.

Наврўз кунлари ёшлар кексалар олдида Наврўзлик кўтариб саломга боришади. Ялпиз, бинафша каби хушбуй нарсаларни олиб борсалар, қариялар кўлларига олиб, «Эсонлик, омонлик, ҳеч кўрмайлик ёмонлик, янаги ойлар — йилларга ўйнаб-кулиб етайлик», деб тилак билдиришади.

Олма, узум, анор, патир, лочиралардан кўтариб наврўзлик қилиб беморларнинг ҳолини сўрашга борилади. Хонадонларда тўкин-сочинлик би-

лан меҳмон кутилади.

Шамол, шамол,

Бағринг камол.

Онангни сув олиб кетди,

Отангни сув олиб кетди,

Эса қолсанг-чи!

Шамол, шамол,

Бағринг камол.

Кетмонингни ерга қўй,

Болангни сув оқизди,

Эса қолсанг-чи!

Шундай дея, эрта кўламда Наврўз кунлари болалар варрак учирганда шамолни чақирадилар.

Йил бошининг элчилари кўп. Булар — баҳорнинг илк даракчилари момақалдирак, лайлак, қалдирғоч, бойчечак.

Бойчечак билан боғлик халқ қўшиқларида узоқ тарих, қадимий тасаввур ва одатлар маълум даражада ўз ифодасини топган. Олимларнинг аниқлашларича, «бой» сўзи қадимги туркийларда муқаддас, бадавлат маъноларида қўлланган. Аждодларимизнинг ишончига кўра бойлик, давлатни ҳам худо беради. Демак, бойчечак — тўкинлик келтирувчи илоҳий гул.

Бойчечагим бойланди,

Кўчама — кўча айланди.

Демак, бойчечакни бойлабгина қолмай, уни кўчама-кўча олиб юришган. Бойчечакни кўрганлар баҳор келганига, табиат қайтадан ёшарганига шу-

кур қилишиб, элга, оилага, ўзларига мўл-кўл ризқ, соғлиқ, бахт тилаб байрам тайёргарликларини бошлаганлар.

Бойчечагим бойланди,

Қозон тўла айронди.

Оқлик — сут, қаттиқ, айрон, қимиз туркий халқлар учун қут-барака, соғлиқ рамзи бўлган. Меҳмонга, дўстга энг аввало оқлик ичирганлар.

Баҳорда Наврўз байрамини нишонлаш учун катта-ю кичиклар бир бўлишиб турли хил сайилгоҳларга борадилар. У ерда паҳлавонлар курашга тушган, аргимчоқ тортишган, қизлар айтишув айтишган, рақсга тушишган, беш тош каби турли хил ўйинлар ўйнашган.

Биз ёшлар ҳам ана шу сайилгоҳларга бориб Наврўз байрами, бойчечак, бинафша, баҳор ва сумалаклар ҳақида кўплаб шеър — қўшиқлар айтиб, ўз маҳоратларимизни намойиш этиб, ота-оналаримизни ҳурсанд қилдик.

Дўстлик туғлари баланд

қилпирайди осмонда,

Менинг гўзал диёрим

ягонадир жаҳонда.

Фахр этинг,

кутлуг қилинг,

Ёронлар, биродарлар

Бугун Наврўзи олам

Туронда — Туркистонда!

Дилрабо САЛИМОВА,
Бухоро вилояти, Вобкент
тумани 1 - иқтидорли
болалар гимназияси
10 синф ўқувчиси.

Наврўзни ҳар йили интизорлик билан кутамиз. Наврўз байрами ота-боболаримиздан қолган энг яхши удумлардан биридир. Бу байрамда сумалак, ҳалим, кўк сомса каби турли хил таомлар тайёрланади. Бунинг боиси, улар баҳор таоми. Биз ҳам 21 март куни бутун қишлоқ аҳли йигилиб, «Наврўз»ни

кутиб олдик.

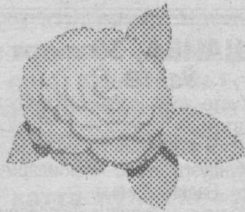
Наврўз байрами ҳаммамизга бахт ва саодат олиб келсин!

Саёҳатхон ҚЎЗИЕВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон
туманидаги 49-ўрта мактабнинг
9-«Д» синф ўқувчиси.

Яна баҳор келди, яна оламда
Ажиб бир гўзаллик, ажиб бир баёт.
Мен сени қутлайман бу улуг дамда
Улуғ елкадошим — музаффар ҳаёт.

Б а -
хор... Гул ва чечаклар фасли. Уйғониш ва гўзаллик, ошиқлик ва эзгу ниятларга етишиш фасли. Мана, ўлкамизга баҳор фасли ўзининг катта-катта қадамларини ташлаб, сепини ёйиб кириб келди. Ота-боболаримиз қарийб 4 минг йиллик тарихга эга бўлган «Наврўз» байрамини нишонламоқдалар. Баҳор фасли ўзи билан бирга сумалак ҳидларини ҳам олиб келади. Нақадар гўзал, нақадар жозибали, — биз орзиқиб кутган баҳорнинг кутлуг қадами!

Шаҳзода БАҲРИДДИНОВА,
Бухоро вилояти, Гиждувон
туманидаги 4-мактабнинг
10-«Б» синф ўқувчиси.

— Амакижон, бизга битта эртак айтиб бера қолинг?

— Иккита бўлса янаям яхши...

Ҳа, азиз болажонлар, дарров юзингизга табассум югурди-а? Кўз ўнгингизда дарров сеvimли мультфильм қахрамонлари жонланди-а, тўғрими? Сиз ҳойнаҳой Кундузчаларга овоз берган актёрларни ҳам танирсиз? Бизнингча одам ўзи севган кишиларининг тақдирига кўпроқ қизиқади. У ҳақда бирор нима эшитгиси келади, албатта. Агар иккита бўлса янаям яхши.

Сўхбатимиз аввалидаёқ сезгир ўқувчиларимиз гап ким ҳақида эканлигини яхши англаб олишди, шекилли?

Ҳа, янглишмадингиз, азиз болажонлар, саҳифамизнинг бугунги мекони Сизнинг энг беғубор ва дилкаш актрисангиз Ёдгора Зиёмухамедовадирлар.

— Ассалому-алайкум, Ёдгора опа, тахририятимизга хуш келибсиз, Сизнинг бу таширингиз бизнинг билан муштарийларимизни ниҳоятда мамнун қиладиган бўлди-да!

— Раҳмат, доимо хурсанд бўлиб юришсин.

— Доно халқимизда: «Бола бошидан маълум», деган мақол бор, Сиз бу мақолни бизнинг зукко ўқувчиларимизга қандай изоҳлаб берган бўлардингиз?

— Биласизми, кўп ҳолларда болалар топиб айтган гап қатталарининг етти ухлаб тушига ҳам кирмаган бўлади ёки сизга аввалдан маълум рангги болалар шунақаям бошқача таърифлашадики, бу кўришни, топишни тўғри тарбиялаш фарзандингизнинг келажagini ҳал қилади.

— Айтинг-чи, Ёдгора опа, сизнинг санъатга кириб келиш жараёнингиз қандай кечган?

— Очиғини айтсам, санъатга бўлган кучли ҳавас ва меҳр менга раҳматли отамдан мерос. Ўзи санъатга интилиш бизнинг қонимизда бор. Менинг ўзим ҳам ҳали мактаб партасига ўтирмасдан туриб театр саҳнасига чиқиб келганман. Хуллас, ҳарф танитай туриб, саҳна таниганларданман десам... Дадамини-

«БИЗГА БИТТА ЭРТАК АЙТИБ БЕРИНГ...»

МАМЛАКАТИМИЗДА 27 МАРТДА ХАЛҚАРО ТЕАТР КУНИ ЗҮР ТАНТАНА БИЛАН НИШОНЛАНДИ

нг ўзларини кўрмаганман, чунки у киши мен туғилмасимдан аввалроқ оламдан ўтиб кетишган. Лекин ойимнинг таъкидлашларига кўра, дадам дутор чертиб хиргойи қилганларида ҳатто булбуллар ҳам жим бўлиб, кўшиқ сеҳрига маст бўлиб қолишар экан.

Аммам ҳам ниҳоятда санъатни севадиган фидойи инсон бўлиб, санъатга кириб келишимга сабабчи бўлганлар. Ёшлик пайтларимда аммам орқали уйимизда турли ёшдаги санъаткорлар йигилиб туришар ва мен ҳам бу йиғинларнинг барчасида иштирок этардим.

6 ёшга тўлганимда биринчи марта Ўзбекистон халқ артисти Мукамбар опа Раҳимова мен ва мен тенги уч-тўртта қизалоқни танлаб биринчи марта дубляжга олиб кетганлар.

Шу-шу саҳна билан боғланиб қолдим.

ҳавас билан қараётганга ўхшарди.

Кейинчалик, мактабни тугатгач, театр ва рассомчилик институтининг драма факультетига ўқишга кирдим. Ва ўқиш жараёнида ҳам кўплаб спектаклларда турли-туман катта-кичик ролларни ижро эта бошладим. Жумладан: «Насриддиннинг саргузашти»да Алишер ролини ижро этганман. Кейинчалик 1974 йилда, ёш томошабинлар театрининг бош режиссёри Мирзакарим Бобоев билан бўлган танишувим ҳаётимга янги бир саҳифа олиб кирди. Менда болалик ва болалар дунёсига бўлган ҳавас, интилиш янада кучайди. Яъни, болалар ва уларнинг муссаффо дунёси, мурғак тасаввурлари ниҳоятда ёруғ бўлади. Бу соддадил ва беғубор дунёнинг беғубор ҳайратлари менга куч, ишлаш учун ниҳоятда катта иштиёқ беради.

йил давомида бирга яшадик, ҳам саҳнаю, ҳам оиладаги бу ҳамкорлик бизга бир-бирдан ширин 3 нафар фарзандларимиз — Фотима, Зухра, Тохирларнинг беғубор кулгуларини ҳадя этди. Бу орада иккалаимиз ҳам театрда бир талай катта-кичик роллар ижро этдик. Агар соғуқ ажал Шухрат акани орамиздан бевақт олиб кетмаганда ҳали қилинажак ишларимиз жуда кўп эди.

— «Уста кўрмаган шогирд ҳар мақомга йўрғалар», — дейди доно халқимиз. Ёдгора опа, ҳақиқий саҳна ҳавосини олган устозларингиз ва ишларингизнинг давомчилари бўлиш шогирдларингиз ҳақида ҳам тўхталсак.

— Албатта! «Устоз отангдан улуг», — дейдилар. Мен устозларим Ўзбекистон халқ артистлари: Муҳаббат Йўлдошева, Манзура Ҳамидова, Воҳид Қодиров, Обид Толиповларнинг менга ўргатган сабоқларини, инсоний улуг фазилатларини ҳеч қачон унутолмайман.

Ҳозирда эса Тамара Ҳамдамова, Лутфулла ва Гулчехра Саъдуллаевалар, Хайрулла Саъдиевлар билан биргаликда ҳам шогирд, ҳам устоз бўлиб бир-биримизга ҳаммаслагу; ҳамнафасликда иш олиб бораёмиз.

Ҳар бир спектаклни томошабин ҳукмига олиб чиқишда жонбозлик қилаётган ҳамкасбларим Дилбар Абдулазизова, Фарида Умарова ва Муассар Шодиеваларнинг хизматларини алоҳида таъкидлаб ўтиш жоиздир.

Энди шогирдлар масаласига келсак, уларнинг сони ҳам анчагина: Худога шукрки фарзандларим ҳам оталари ва менинг йўлимдан боришиб, санъатга меҳр қўйишган.

Хуллас устозларимдан, фарзандларимдан, ҳаётимдан мамнунман. Агар мен ва менинг санъатим томошабинларга, беғубор бо-

лажонларга заррача маъқул ва манзур бўлган бўлса, бутун умримдан, ўтаётган кунларимдан беҳад мамнун бўлардим...

— Мароқли ва самимий сўхбатингиз учун улкан ташаккур. Албатта, бизнинг санъатсевар болажонларимиз сизнинг санъат йўлингиз ва ижодингизнинг энг юксак камолот паллаларини тилаб-қоладилар. Чунки санъат йўли бу ёруғлик, ҳайрат, орзу-умид ва абадиёт йўлидир. Бу абадиёт йўлида сизга ҳамиша ижоднинг юлдузли онлари ёр бўлсин! Саломат бўлинг!

Сўхбатдош: Нодира МИРЗАЕВА.

Бу орада аммам, Ўзбекистон халқ артисти Малоҳат опа Исоқова мени Муқимий театри ва унинг катта-кичик саҳналарига ҳам тақлиф қила бошладилар. Умуман олганда, болалик ва ўқувчилик йилларимнинг бирор бир лаҳзасини санъатсиз ва саҳнасиз тасаввур қилолмайман. Биз ўқувчилик давримизда «Гунча», «Гулхан» журналлари ва сизнинг газетангиз бизнинг доимий ҳамроҳимиз ва сирдошимиз эди.

Ҳали-ҳали эсимдан чиқмайди, 1961 йилнинг ўрталарида суратим ва шеърларим «Гулхан» журналида босилиб чиққанини кўриб, шунақа севинганманки, назаримда бутун дунё ҳамма-ҳамма менга

— Ёдгора опа, сиз дўстлик ва унинг буюк қудратига қандай қарайсиз?

— Дўстлик албатта дунёдаги энг юксак туйғу, нафақат туйғу балки ҳақиқат ҳамдир. Дўстлик инсонни ҳамиша ҳалолликка, покликка, юксакликка қорлаб туради. Айниқса, болаликдан бошланган дўстлик. Мен мана шундай дўстларим, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Шамсиқамар Мансурова, Исмоил Абдуллаев, Абдусамат Жўрабоевлардан бир умрга миннатдорман. Биз талабалик йилларимизданоқ бир факультетда ўқиб, бир теарда ишлаб, бирга роль ижро этиб, бир-биримизга шунчалар ўрганиб кетган эдик-ки, ҳатто имо-ишоранинг ўзи биланоқ нима демоқчи эканлигимизни англаб олардик. Ва ана шундай ҳамкорликда ишлаш жараёнида дўстим Шухрат Зиёмухамедов билан ниҳоятда қаттиқ дўстлашиб, бир-биримизга боғланиб қолдик.

Кейинчалик тақдир ип бу боғланишни янада қаттиқроқ мустаҳкамлади. 13

СЕШАНБА, 30 март

Ўз. ТВ-1

9.10. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал. 33-қисм.
10.05. «Янги алифбони ўрганамиз».
10.25. Кундузги сеанс «Ишбилармон кишилар». Бадийий фильм.
12.05. «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.
«УМИД» НАМОЙИШ ЭТАДИ:
12.20. «Мактублар-кабутарлар».
20.10. «Оқшом эртаклари».

Ўз. ТВ-2

18.05. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал 33-қисм.
Ўз. ТВ-3
18.10. «Сен ҳақингда ва сен учун».
19.05. «Табиат шифохонаси».

Ўз. ТВ-4

17.45. «Мультсайёра».
19.45. Ҳайрли тун, кичкинтойлар!».

ЧОРШАНБА, 31 март

Ўз. ТВ-1

8.30 «Ўзбектелефильм» намоиш этади. «Унутилган ўйинлар».
11.25. «Кўшигим, жон кўшигим».
18.10. Болалар учун. «Фарзанд-умид юлдузи».
20.10. «Оқшом эртаклари».

Ўз. ТВ-2

18.05. «Янги авлод» студияси намоиш этади: «Билагон маслаҳати», «Мульттомоша».

ОЙНАИ ЖАҲОН БОЛАЛАРГА

Ўз. ТВ-3

18.10. «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.40. «Семурғ». Ўсмирлар учун кўнгило-чар дастур.

Ўз. ТВ-4

17.45. Мультсайёра.
19.45. Ҳайрли тун, кичкинтойлар!».

ПАЙШАНБА, 1 апрел

Ўз. ТВ-1

9.10. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал 34-қисм.
10.05. «Алломиш авлодлари».
18.10. Болалар учун. «Доно бобо даврасида».

Ўз. ТВ-2

18.05. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал 34-қисм.

Ўз. ТВ-3

18.10. «Ёрилтош» мульттўплам.

Ўз. ТВ-4

18.45. «Мўжизалар майдони».
19.45. «Ҳайрли тун, кичкинтойлар!».

ЖУМА, 2 апрел

Ўз. ТВ-1

10.20. Немис тили.
12.35. Кундузги сеанс. «Йўқолган ҳазина». Бадийий фильм.
18.10. «Кичкинтоймиз-гизингтоймиз».
18.40. «Баркамол авлод орзуси».

20.10. «Оқшом эртаклари».

Ўз. ТВ-2

18.05. «Янги авлод» студияси намоиш этади: («Эркатой»). «Мульттомоша».

Ўз. ТВ-3

9.00. «Ёрилтош» мульттўплам.
9.40. Болажонлар экрани.
18.10. «Ёрилтош» мульттўплам.

Ўз. ТВ-4

17.45. «Мультсайёра».
19.45. Ҳайрли тун, кичкинтойлар!».

ШАНБА, 3 апрел

Ўз. ТВ-1

9.25. «Умид» намоиш этади:
9.50. «Соғлом авлод учун».
10.45. «Шу Ватанга бордур менинг керагим».
17.50. Болалар учун. «Фламинго».
19.55. «Оқшом эртаклари».

Ўз. ТВ-2

9.00. «Янги авлод» студияси намоиш этади:
10.15. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал 30-қисм.
11.55. «Семурғ».

18.05. «Янги авлод» студияси намоиш этади: («Уй вазифаси»). «Мульттомоша».

Ўз. ТВ-3

9.00. «Ёрилтош». Мульттўплам.

10.15. «Билиб қўйган яхши».
10.30. Болажонлар экрани.
18.10. «Ёрилтош» мульттўплам.
18.20. «Табиат шифохонаси».

Ўз. ТВ-4

11.15. «Жонли сайёра».
18.05. «Куйини топинг» дастурида энг яхши кўшиқлар.
18.40. «Бинафша».
19.15. «Биргаликда куйлайлик».
20.50. «Жонли тил».

ЯКШАНБА, 4 апрел

Ўз. ТВ-1

8.30. «Камалак». Болалар учун кинодастур.
9.15. «Мозийдан бир мўжиза».
«УМИД» НАМОЙИШ ЭТАДИ:
11.00. «Болалигим-пошологим».
11.30. «Цирк, цирк, цирк».
11.55. «Шохрух» клуби.
13.15. «Юртим мўжизалари».
13.50. «Маҳалламиз болалари».
18.00. «Олтин тож». Телевизион ўйин.

Ўз. ТВ-2

9.00. «Янги авлод» студияси намоиш этади:
10.25. «Кусто» командасининг сувости саргузаштлари. Телесериал 34-қисм.
13.05. «Инглиз тили сиз учун».
13.55. «Цирк, цирк, цирк».
17.30. «Якшанба — болалар учун».
17.55. «Янги авлод» студияси намоиш этади: («Келинг, танишайлик».

«Мульттомоша».

Ўз. ТВ-3

9.00. «Ёрилтош» мульттўплам.
9.25. «Жавоҳирлар соҳили».
10.45. Болажонлар экрани.
18.10. «Ёрилтош» мульттўплам.

Ўз. ТВ-4

9.05. «Эртакларнинг сеҳрли олами».
18.55. «Мўжизалар майдони».

ДУШАНБА, 5 АПРЕЛ

Ўз. ТВ-1

20.10. «Оқшом эртаклари».

Ўз. ТВ-2

18.05. «Янги авлод» студияси намоиш этади: («Кувноқ учрашув», «Мульттомоша».

Ўз. ТВ-3

18.10. «Сен ҳақингда ва сен учун».

Ўз. ТВ-4

17.15. «Бу эрмак жониворлар».
17.45. «Мультсайёра».
19.45. «Ҳайрли тун, кичкинтойлар».
— Азиз ўқувчилар, сизлар учун тайёрлаган кўрсатув, мультфильм ва фильмлар ана шулардан иборат. Уларни кўриб, кузатиб boring.

Кўрсатувларимиз ҳақида ўз фикр ва мулоҳазаларингизни «Тонг юлдузи» газетасига ва Ўзбекистон телевидениесининг «Умид» Бош муҳарририятига ёзиб юборинг.

Тохир МУЛЛАБОВЕВ,

Ўзбекистон телевидениеси «Умид» Бош муҳарририятининг ғуруҳ раҳбари.

МЕНИ ТАШЛАБ КЕТДИ ДЎСТЛАРИМ...

Кунлардан бир куни даладан тустовук боласини тутиб олдим. Сўнгра уни уйимизга келтириб, парваришлай, бошладим. У тез орада улғайди. Мен унга Тиллавоё деб исм қўйдим. Тиллавоё дейишимнинг сабаби — у кип-қизил тиллага ўхшар эди. Тиллавоё ҳам менига ўрганиб қолди, ҳаттоки мени бир кун кўрмаса ўзини ёмон ҳис қиларди.

Бир куни мактабдан келиб қарасам, Тиллавоё оғир аҳволда ётган экан. Мен уни тезда қафасдан чиқариб олдим. Қарасам, унинг оёғи синиб қолибди. Тиллавоёнинг оёғини чўп ёрдамида дока билан боғлаб қўйдим. У чамаси икки ойларча шундай юрди. Сўнг эса тузалиб кетди.

Тиллавоёни қафасига солиб кўчага қўйганимда, итим Тўрткўз уни еб қўйибди. Итимдан жуда қаттиқ ранжидим. Лекин, уни яхши кўрганим учун кечирдим. Тўрткўз ҳам қилган ишидан анчагача хафа бўлиб юрди. Тўрткўз ақлли ит бўлгани учун уни ўғирлаб кетишди. Ҳозир иккала дўстим ҳам йўқ. Мен уларни эслаб хўрсиниб қўяман.

Эсиз, менинг дўстларим...

Нарзиллобек АЗИЗОВ.
Бухоро вилояти,
Когон туманидаги 1-ўрта
мактабнинг
8-синф ўқувчиси.

КАЛДИРҒОЧЛАР

...Ўтган замонда жамики жонзотларга очарчилик келибди. Очликдан ҳайвонлар қирилиб кета бошлабди. Шунда илон арига буюрибди: Сен бориб кимнинг қони ширин эканлигини билиб кел, агар қайси жонзотнинг қони ширин бўлса, биз шундан озиқланамиз, дебди.

Ари жамики жонзот қонини татиб кўрибди. Охири бориб бир одамни қақиб олибди. Одамзоднинг қонидан татиган ари дунёда одамнинг қонидан ширини бўлмаслигини билибди ва бу ҳақда илонга хабар бермоқ учун шошилибди. Йўлда уни қалдирғоч учратиб қолибди. Ари бўлган воқеани қалдирғочга айтиб берибди. Шунда қалдирғоч: Тилингни чиқар, одамнинг қонидан мен ҳам бир татиб кўрай, дебди.

Ари тилини чиқарганда қалдирғоч унинг тилини чўқиб олибди. Тилсиз қолган ари илоннинг ҳузурига бориб, фақат гўнғиллайверибди. Илон унинг гапига сира ҳам тушунмади. Шунда арининг ўрнига қалдирғоч жавоб берибди: Аривой ба-

қанинг қони ширин экан, деяпти, дебди. Бундан газаби кўзиган илон қалдирғочга ташланибди. Қалдирғоч кўкка интилибди. Шунда унинг пати илоннинг оғзида қолибди.

Шундан бери қалдирғочларнинг думи айри бўлиб қолибди. Шундан кейин қалдирғоч инсонга дўст, илон эса қушларнинг болаларига қирон келтирадиган бўлибди...

Нодир бувиси айтиб берган бу афсонани жон қулоғи билан тинглади.

— Буви, — деди у бувисининг пинжигига тиқилиб, — қалдирғочларга озор бериб бўлмайди-а?

— Ҳа, болам, жамики жонзот борки, уларга озор бериб бўлмайди.

Норхон буви шундай дея осмонга тикилди.

— Буви, қаранг, қалдирғочимиз қайтиб келибди, — деди Нодир айвоннинг пештоқига кўнган қалдирғочни кўрсатиб.

— Ҳа, демак баҳор келибди. Баҳорнинг даракчиси улар, — деди Норхон буви. — Илоҳим, кейинги шу вақтларга ўйнаб-кулиб ётайлик, — деб юзига фотиҳа тортди-да, намоз ўқигани туриб кетди.

Нодир қалдирғочга узоқ тикилиб қолди ва пастдан туриб: — Раҳмат сенга, қалдирғоч, бизни илондан қутқарганинг учун, дебди.

Орадан кунлар ўтибди. Қалдирғочлар эски уясини «таъмирлаб» полапон очишга тайёрланишди. Нодир ҳар куни қалдирғочларга ҳавас билан қарар, уларнинг «вижир-вижир» қилиб сайрашларини маза қилиб тингларди.

Шу орада Замира аммаси келиб қолди. Замира аммаси сержаҳлроқ бўлгани учун Нодир уларнинг ёнида ўтирмади.

— Уфф, ойи, шу қалдирғочларингизни худо кўтарсин, ҳамма ёқни ифлос қилиб ташлайди-я, — деди зорланиб аммаси. Бир куни уясини бузиб ташламасамми!

— Ундай дема, болам, қалдирғочнинг уйини бузганнинг оиласи бузилади, бахтсиз бўлади, — деди Норхон буви.

— Мени бахтсизлигим қайга борарди, ойи!

Аммасининг бу гапини узоқдан эшитган Нодирнинг жаҳли чиқди. «Дадам келсинлар, айтиб бераман!», — деди у ичиди.

Бир куни Норхон буви касал бўлиб ётиб қолдилар. Қариндош-уруғларнинг кети узилмай қолди. Нодирнинг дадаси узоқ юртга кетган, уларга ойиси телеграмма ёзиб юборди. Нодир бувисининг ёнидан жилмас, уларни ҳар хил гаплар билан зериктирмасди. Норхон буви тез-тез пештоқдаги қалдирғочларга қараб кўярди.

— Ҳадемай, полапон очишади, — деди бувиси Нодирга. — Ана ўшанда кўрасан, буларнинг елиб-югуришини. Ҳамма ҳам болам, дейди-да!

Эшикдан Замира аммаси кўринди. Нодир уларга салом бериб, бувижонини касал бўлиб қолганини айтди.

— Биламан, — деди Замира аммаси. — Ойи, яна қон босимингиз ошиб кетибди. Касалхонага ётмасангиз бўлмайди! Оқибати ёмонлигини биласиз-ку!

Уларнинг гапини қалдирғочларнинг вижирлаб сайраши бўлди.

— Касалхонанг курсин, болам, дори ичишга сира тоқатим қолмади. Ҳадемай отдай бўлиб кетаман. Қалдирғочларни қара, уларни сайрашини эшитсам, касалим ҳам тарқаб кетади. Худо берган дард-да болам, — деди Норхон буви.

— Буларингиз бир нима қилиб берармиди? Қалдирғочлар деб ка-

салингизни ҳам қаратмайсизми?

Кечга бориб Норхон бувининг яна қон босими кўтарилиб кетди. Ҳамма югур-югурга тушди. Дўктир чақирди.

— Олиб кетмасак бўлмайди, бошқа илож йўқ, — деди дўктир уларни текширар экан. Лекин Норхон буви кўнмади. Айвонда лип-лип қилиб қалдирғочлар учишарди. Норхон буви уларга қараб, узоқ хаёлга ботди.

— Жонга тегди, қалдирғочларингиз, ҳаммасига шулар айбдор! Ҳой келин, таёқ олиб келинг, — деди аммасининг зардаси қайнаб.

Нодир аммасига ҳайрон қараб турарди. Келиндан дарак бўлавермагач, Замира амманинг ўзи пастга тушиб таёқ олиб келди-да, қалдирғочларнинг инига қараб югурди.

— Ҳап санларними, мана, мана, мана!!!

Замира амманинг қўлларига Нодир биринчи бўлиб ёпишди: — Амма, нима қилаяпсиз, ундай қила кўрманг!

— Э, бор-э, — аммаси Нодирни силтаб ташлади. Шу пайт бузилган индан икки-уч дона тухум ерга тушди-ю, «чарс-чарс» пачоқ бўлди. Қалдирғочлар безовта чирқиллашарди.

— Замира! Замира, дейман, қўй, таёқни ташла! — Норхон буви аранг ўрнидан туриб, қизининг қўлларидан тутди. Лекин, қалқиб кетиб, пастга йиқилди...

Эртасига Нодирларнинг уйида йиғи-сиғи бошланди. Нодир, кўзларини юмиб ётган бувисининг қўлларидан ушлаганча, хўнграб йиғлаб юборди.

Пешиндан сўнг Норхон бувини сўнгги манзилга қўйиб келишди. Нодир бояги қалдирғочлар яшаган жойга қаради. Лекин у ерда қалдирғочлар йўқ эди. У дам бўшаб қолган айвоннинг пештоқига, дам бувисининг ўрнига қараб пиқ-пиқ йиғларди.

Ўша воқеадан сўнг қалдирғочлар қайтиб келишмади.

Норхон буви севимли қалдирғочларини ўзлари билан олиб кетганди...

Озода ТУРСУНБОЕВА

ЧЕГАЧИ

Уйимиз тоқчасида жўмраги чегаланган бир чойнак бор. Ҳар гал шу чойнакка кўзим тушса болалик кезларимдаги бир воқеа ёдимга тушаверади.

Ўшанда Кавардон қишлоғидаги эски мактабда ўқирдим. Уйимиз орқасида каттақон жийда бўларди. Онам Кумрихон Шертой қизининг айтишича, бу жийдани раҳматли Мансур бобом қаламча қилиб экканлар. Жийдамиз ҳар йили гил ҳосил берарди. Уйимиз олдидан ўтган-кетганлар ҳам унинг ҳосилидан баҳраманд бўлишарди.

Ёзнинг иссиқ кунларида эса кўплари унинг соясида ҳордиқ чикаришарди. Жийдани экиб кет-

ган бобом руҳига ҳамду санолар ўқишарди.

Жазирама ёз кунларнинг бирида, ёши етмишлар чамаси, елкасига тўрва халта осиб олган бир мўйсафид жийдамиз олдида келиб, унинг соясида ҳордиқ олиш учун тўхтади. Узун соқоли оппоқ оқариб кетган бу мўйсафид менинг диққатимни ўзига тортди. Аста нотаниш чол олдида бориб, унга салом бердим.

— Ваалайкум ассалом, чирогим.

Бобо саломимга алик ола туриб:

— Чирогим, кимнинг ўғлисан? — дея сўради.

— Бобо, мана шу сиз соясида дам олиб ўтирган жийдани эккан Мансур буванинг набираси бўламан, — бурро жавоб бердим.

— Э, бўлди, танидим. Мансурвойнинг набирасиман дегин. Болам, бобонг билан урушда бирга жанг қилганмиз. Фашистларнинг додини берганмиз. Ҳа, айтмоқчи, бобонг ҳозир қаерда? — дея мўйсафид яна суриштира бошлади.

— Яқинда бобом ва бувим олдинма-кетин вафот этдилар.

— Э, аттанг, кеч қолибман. Худо раҳмат қилсин. Бобонг билан дийдор кўришиб суҳбатлашмоқчи эдим. Афсус, афсус...

Мўйсафид бошини сарак-сарак қилиб, бобомни эслаб юзига фотиҳа тортди.

Бобомнинг фронтдош дўстини тўрвасини кўтариб уйимизга бошлаб кирдим. Онам илиқлик билан қарши олиб, меҳмон олдида дастурхон ёзиб, ноз-неъматлар қўйди. Онам пахта гуллик чойнакка чой дамлаётди, беҳосдан уни хонтахта четига уриб олиб, жўмрагини синдириб қўйдилар.

— Вой, ёмон бўлди-я. Бу қайнонам раҳматликдан ёдгорлик эди!

— Қизим, хафа бўлманг, яхшиликка бўлсин, мана ҳозир, бир зумда тузатамиз-да!

Бобо шундай деб тўрвасини очди, ундан қандайдир асбобларни олиб, жўмраги синган чойнакни хаш-паш дегунча тузатди-қўйди.

— Мана қизим, бўлди, — дея уни онамга узатдилар.

Онамнинг чехраси ёришиб кетди.

— Катта раҳмат, бобо, — дея миннатдорчилик билдирдилар.

— Синган чойнакни ҳам тузатса бўларкан-да, бобо? — қизикқанамдан отахонга савол бердим.

— Э, болам ҳамма нарсани тузатса бўлади. Чойнакни ҳам, пиёла, косаларни ҳам. Мана, кўп йиллардан бери шу касб билан шуғулланиб келаман. Чегачилик билан кун кечириб, оила тебратаман. Бу касб ҳам саънат, — дедилар-да отахон биз билан хайрлашиб, аста ўринларидан турдилар.

Бобони катта йўлгача кузатиб қўйдим. Кейинчалик ҳам отахон қишлоғимизга бир неча бор келиб кетдилар. Ҳар гал қишлоққа келганларида бизнинг уйга кириб ўтадилар. Ён атрофимиздаги қўни-қўшнилари ўзларининг синиб қолган чойнак-косаларию пиёла-ларини бобога чегалатишиб, меҳнатига яраша ҳақ тўлашади.

Орадан бир неча йил ўтгач, чегачи бобо негадир қишлоғимизга келмай қўйди. Кейинчалик билсам, у киши қазо қилибдилар.

Ҳар гал тоқчадаги чегаланган чойнакни кўрганимда чегачи бобом ёдимга тушаверади...

Латифжон МАНСУРОВ
Юқори Чирчиқ тумани, Кавардон қишлоғи.

Насриддин Афанди болалик чоғида тез-тез бувисиникига бориб турарди. Хар сафар бувисиникига кетаётганда онаси сомса пишириб, Насриддиндан бериб юборарди. Шу бахонада Насриддиннинг ўзи ҳам сомсага тўйиб оларди.

Бир куни кўчада ўйнаб юрганда очкаб қолиб, Насриддиннинг сомса егиси кепти. Югуриб уйга кирибди-да, онасига дебди:

— Аяжон, бувимларникига боргим келяпти!...

Бир куни Насриддин бозордан хўроз сотиб олиб, уйига олиб кетаётган экан. Бир пайт хўроз Насриддиннинг кўлидан чиқиб, қочи кета бошлабди. Насриддин унинг орқасидан югураркан, шундай деб қичқиради:

— Хой, нодон, хўроз, шошмай турсанг-чи! Ахир, мен сенга уйимизнинг қаердалигини айтганим йўқ-ку, қандай топиб борасан?

Бир куни она тили дарсида ўқитувчи Нас-

яшайдиган бир амаки кўпинча дарвозасининг ёнидаги супада ўтирарди. Уша амаки Насриддиннинг саломига алик олиб, хар гал унга қанд берарди.

Насриддин бир куни мактабга кетаётиб қараса, ўша амаки йўқ экан. Шунда Насриддин амаки яшайдиган ҳовлининг дарвозасини очиб, ичкарига қа-

лаббо бўлиб кетибсан-ку!

— Хар замонда ёғадиган ёмғирдан қочсам, ёмғир хафа бўлиб қолмасин дейман-да, — дебди Насриддин.

«Тишингизни чархлатинг»

Болалар, Дурдона Валихонова Кўкон шахридаги 9-мактаб интернатининг 8-синфида ўқир экан. Биз уни латифалари орқали танидик. Мактабидан кўриниб турибдики, иқтидорли, фаҳму фаросатли қизалоқ келажакда ҳажв бўстонимизнинг раъно гулига айланади. Бизда эса ҳамон латифагўй хотин-қизлар, аскияга мойил аёл ижодкорлар катта саҳналару адабиёт майдонига чиқмаяпти. Дурдона, отингни қамчила! Сендан умидимиз катта. Биз эса «чу» деган туяга мадор, — деб, — ёзганларингни чоп этишдан асло зерикмаймиз. Сен зериктирмайдиган латифалар айтишдан қайтмайсан. Келишдик-а?

Ашраф бувисидан сўради:
— Буви, нега нонни

таришиб юбординг. Нима, кейинги хола сенинг қариндошингми?

Илҳом кулиб деди:

— Йўқ.

— Бўлмаса, нега ёрдамлашдинг?

— Олдинги хола сумкасида картошка, пиёз олиб кетаётган эди. Кейинги холанинг сумкасида шоколад, конфетлар бор экан-да!

«Акам «2» олганга ўхшайди»

Ашраф ошхонада овқат тайёрлаётган онасининг олдида югуриб бориб, деди:

— Аяжон, акам бугун ҳам «2» баҳо олганга ўхшайди.

Онаси:

— Сен буни қаердан билақолдинг?

Ашраф:

— Мактабдан келганларида кучгимиз Олапар югуриб бориб, акамга эрқаланган эди, жаҳл билан Олапарни тепиб юбордилар!

Дурдона ВАЛИХОНОВА,
Кўкон шахридаги 9-мактаб-интернат 8-синф ўқувчиси.

Араблар латифалар

риддиндан сўради:

— «Сотмоқ» феълининг ҳозирги замони қандай бўлади?

— «Сотяпти».

— Келаси замони-чи?

— Пул бўлади-да!

Насриддин мактабда ўқир эди. У хар куни мактабга кетаётганда ўзидан катталарга салом бериб ўтар эди. Насриддинларнинг уйдан сал нарироқда

раб бақирибди:

— Амаки, хув амаки, ассалому алайку-ум!

Кичкина Насриддин бир куни кўшнисиникидан озгина чучвара еб чиқиб, аясига дебди:

— Аяжон, кулоқ-кулоқ пишириб беринг...

— Шунақа овқат ҳам бор экан-ми? — деб сўрабди аяси ҳайрон бўлиб.

— Куруқ кулоқнинг ўзи эмас, ичида гўшти ҳам бор экан! — дебди Насриддин тамшаниб.

Бир куни ёмғир жуда кўп ёғибди. Кўчада одам жуда кам қолибди. Насриддин бўлса, ўйнаб юрарибди. Бир йўловчи унга дебди:

— Болакай, шундай ёмғирда кўчада нима қилиб юрибсан? Ша-

ивитиб ейсиз?

Бувиси:

— Тишим ўтмас бўлиб қолган-да, болам, — дебди.

— Ўтмас бўлиб қолган бўлса, чархчига боринг, тишингизни ўшқир қилиб беради! — деди Ашраф.

«Тошбақа нега секин юради?»

Малика Лобардан сўради:

— Тошбақа нима учун секин юраркин?

— Устидаги тоши оғирлик қилса керак-да! — деди Лобар.

«Холанинг сумкаси»

Ином Илҳомдан сўради:

— Илҳом, менга қара, ҳали бир хола оғир сумка кўтариб ўтиб кетаётганда у билан ишинг бўлмади. Ҳозир яна бир хола ўтиб кетаётган эди, сен югуриб бориб, сумкасини кў-

ТОПГАНИНГИЗ ЎЗИНГИЗГА БУЮРСИН

Қадим-қадим замонда Сафарбулоқ томонда бир чолкампири ўтишган экан. Улар камбағал бўлиб, кўпинча оч қолиб кетишар экан. Бир куни чол тоққа ўтин теришга чиқибди. Ўтин териб, бир тоғнинг тагига бориб қолибди. Тоғ жуда ҳам ҳайбатли, бошқа тоғларга ўхшамаган экан. Ўтинларини териб юрса, олдида бир кичкина кўзача чиқиб қолибди. Ичинини очиб қараса, ичидан қоғозча чиқибди. У қоғозни очиб, ўқибди. Қоғозда «Кимда ким шу тоғдаги горни топиб, ичига кирса, бойиб кетади», — деб ёзилган эмиш.

Чол хурсанд бўлиб горни кидира бошлабди. Горни топгач, машъала ёқиб, унинг ичига кирибди. Юраюра у бир эшикка дуч келибди. Эшикни очиб қараса, бир хотин йиғлаб ўтирган экан. Чол хотиннинг олдида бориб, нимага йиғлаётганини сўрабди. Шунда хотин: «Менга сув беринг, ўзим гордан чиқа олмайман» — дебди. Чол яна ортига қайтибди ва булоқдан сув олиб, хотинга олиб борибди. Хотин сувни ичгач, чолга қараб: «Шу вақтгача мени алдаб кетганлар жуда кўп бўлди. Тўғрисини

айтсам, сен ҳам мени алдайсан, деб ўйлаган эдим. Сен жуда ҳам меҳрибон, сажий экансан. Тила тилагини, мен сенинг барча тилагингни ижобат қиламан, — дебди.

Чол узок ўйланибди ва хотинга: «Менга ўн қоп буғдой билан шу буғдойга етарли жой берсанг бўлгани, мен ўз меҳнатим билан бойимокчиман», — дебди. Хотин майли, айтганинг бўлади, сен ҳозир уйингга кетавер, дебди. Чол уйига бориб қараса, бир аравада буғдой турганмиш. Уйининг ёнида каттагина ер, ариқда сув жилдираб оқиб турганмиш. Чол хурсанд бўлибди ва буғдой экишни бошлабди. Кеч кузда буғдойдан жуда яхши ҳосил олибди ва у ҳалол меҳнати билан бойиб кетибди. Улар қолган умрларини роҳат-фароғатда ўтказишибди. Топганлари ўзларига буюрибди.

Улуғбек УМАРОВ,
Наманган вилояти, Чортоқ туманидаги 22-ўрта мактабнинг 7-«А» синф ўқувчиси.

Эртактлар яхшиликка етактлар

СЕХРЛИ КЎЙЛАК

Бор экан-да йўқ экан, қадим-қадим замонда бир гўзал ўлка бўлган экан. Бу ўлканинг одамлари тинч ва тотув яшашар экан. Шу ўлканинг подшоҳи Каф тоғидаги саройда тураркан. Подшоҳнинг бир қизи бўлиб, гўзалликда тенги йўқ экан, исми Гулсултон экан.

Гулсултоннинг бир дарди бор экан. У хар куни битта янги туфли сотиб олар, эртасига олган туфлиси йиртилиб қолар экан... Подшо қизидан бунинг сабабини сўрабди. Лекин бунинг сирини Гулсултон ҳам билмас экан. Шунда подшоҳ фармон берибди: Кимда ким шу сирни топса, унга қизимни никоҳлаб бераман, дебди. Агар топа олмаса, бошини танасидан жудо қиламан.

Жарчи бу фармонни элга айтибди. Шу ўлкада бир кал йигит онаси билан турар экан. У фармонни эшитиб, подшоҳнинг саройига йўл олибди.

У подшоҳга «Менга уч кун муҳлат беринг, қизингизнинг бу сирини айтиб бераман, — дебди. Подшоҳ рози бўлибди. Йигитнинг онасини бир сеҳрли кўлагига бор экан. Кимки уни кийса кўзга кўринмас экан.

Йигит кўйлакни кийибди ва Гулсултоннинг ухлаб ётган хонасига йўл олибди. Оз вақт ўтмай хонага вазир кириб қолибди. У Гулсултоннинг бошидан аллақандай тупроқ сочибди. Шунда Гулсултон ўрнидан турибди. Лекин унинг кўзлари юмук эмиш. У эшикка қараб юрибди. Унинг кетидан кал ҳам эргашибди.

Гулсултон узок-узок боғларни, тупроқли ерларни босиб эрталабга қадар юрибди. Кейин вазир уни яна ўз ётоғига келтирибди.

Эрталаб кал бўлган воқеани подшоҳга айтиб берибди. Подшоҳ аввалига ишонмабди. Шунда кал подшоҳга сеҳрли кўйлакни берибди. Подшоҳ кечкурун кечаги кал гувоҳи бўлган воқеани кўрибди. У вазирни жазолабди ва қизини калга никоҳлаб берибди.

Туркчадан Нурбек БҲРИЕВ,
Адҳам НАМОЗОВлар таржимаси
Термиз шаҳар, Ўзбек-Турк лицейи ўқувчилари.

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КҲМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМЌАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора
ЙЎЛДОШЕВА, Хотам АБДУРАИМОВ, Дадахон
ЁҚУБОВ, Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ, Мукаррама
МУРОДОВА, Мирзапулат ТОШПЎЛАТОВ, Музаффар
ПИРМАТОВ, Баҳодир ТОҒАЕВ, Равшан ҚАМБАРОВ.

IBM компютерида терилди ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табоқ
Буюртма — Г-0190.
43.351 нусхада босилди.
Қоғоз бичими — А-3.
Босишга топшириш вақти 19.00
Топширилди — 18.00

• Рўйхатдан ўтиш тартиби
№ 000137
• Манзилимиз: 700129,
Тошкент шаҳри,
• Навоий кўчаси, 30 уй.
• Нашр кўрсаткичи:
№ 64563
• Телефон:
• 144-22-64
• 136-54-21